

DAGSORDEN Opplæringsutvalget d. 05-10-2021

Mødedato Tirsdag d. 05. oktober 2021 kl. 11:30

Mødested Fylkeshuset

Indholdsfortegnelse

Møtedokumenter.....	3
PS 42/2021 Godkjenning av protokoll fra møte i opplæringsutvalget 26. mai 2021.....	4
PS 43/2021 Utdanning innen dronfag i Rogaland.....	5
PS 44/2021 Kontaktlærerressurs Vg2 og Vg3 studieforbereende utdanningsprogram.....	12
PS 45/2021 Haugaland vgs Rom og funksjonsprogram nytt verksted.....	20
PS 46/2021 Rom- og funksjonsprogram for Skeisvang vgs.....	26
PS 47/2021 Pilotprosjekt helse og oppvekstfag, kriterier for evaluering.....	32
PS 48/2021 Midtevaluering av skolefrokostordningen i videregående skoler i Rogaland.....	36
PS 49/2021 Gratis sanitetsprodukter til jenter ved fylkeskommunale videregående skoler i Rogaland.....	45
PS 50/2021 Leie av internathybler ved Sauda videregående skole -Toppvolley linjen.....	49
PS 51/2021 Økonomiske og prinsipielle sider ved studieturer og ekskursjoner.....	54
PS 52/2021 Muligheter for økt bruk av opplæringskontrakter gjennom lære kandidatordningen.....	68
PS 53/2021 Videregående opplæring i bedrift / lærlingeordningen - forvaltningsrevisjonsrapport.....	76
PS 54/2021 Evaluering av eldrerådet og fylkesrådet for funksjonshemma.....	79

Møtedokumenter

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2021/35505- 1
Saksbehandler: Torunn Høyland
Avdeling: Utvalgssekretariat

Godkjenning av protokoll fra møte i opplæringsutvalget 26. mai 2021**Sakens gang**

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
42/2021	05.10.2021	Opplæringsutvalget

Vedlegg:
1 OU møteprotokoll 26.05.21

Innstilling

Protokoll fra møte i opplæringsutvalget den 26. mai 2021 godkjennes.

Solveig Ege Tengesdal
Leder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2021/49291- 1
Saksbehandler: Jofrid Fludal
Avdeling: Seksjon for fag- og yrkesopplæring

Utdanning innen dronedefag i Rogaland**Sakens gang**

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
33/2021	30.09.2021	Yrkesopplæringsnemnda
61/2021	29.09.2021	Ungdommens fylkesråd
71/2021	04.10.2021	Fylkesrådet for funksjonshemmede
43/2021	05.10.2021	Opplæringsutvalget

Sammendrag

Droner er et fagområde i sterk vekst. Utviklingen av hvordan droner kan utnyttes går i rekordfart og veksten skjer globalt. Den stadig økende utviklingen gjør at vi trenger kompetanse. Flere store droneaktører er lokalisert i Rogaland og bransjen har signalisert behov for et utdanningstilbud som kan forsyne en stadig økende bransje med framtidig faglært arbeidskraft.

For å møte behovet, utvikler utdanningsmyndighetene et helt nytt dronedefag. Faget er lagt til utdanningsprogram for elektro og datateknologi og skoler skal kunne starte opplæring i faget fra høsten 2022.

Saksframlegget ser på hva skal til for at Rogaland skal kunne etablere en fagutdanning i dronedefag på videregående nivå.

Fylkesrådmannens innstilling

Fylkesrådmannen jobber videre, i samarbeid med bransjene, med å få etablert et tilbud om dronedefag ved en av de videregående skolene i Rogaland.

Yrkesopplæringsnemndas behandling av sak 33/2021 i møte den 30.09.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Fylkesrådmannen jobber videre, i samarbeid med bransjene, med å få etablert et tilbud om dronedefag ved en av de videregående skolene i Rogaland.

Ungdommens fylkesråds behandling av sak 61/2021 i møte den 29.09.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Tilleggsforslag fra Trym Talgø Olsen:

Det ses på mulighetene for å inkludere drone bruk i linjer som medier og kommunikasjon og medieproduksjon.

Votering:

Tilleggsforslaget ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Fylkesrådmannen jobber videre, i samarbeid med bransjene, med å få etablert et tilbud om dronedefag ved en av de videregående skolene i Rogaland.

Det ses på mulighetene for å inkludere drone bruk i linjer som medier og kommunikasjon og medieproduksjon.

Fylkesrådet for funksjonshemmedes behandling av sak 71/2021 i møte den 04.10.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Fylkesrådmannen jobber videre, i samarbeid med bransjene, med å få etablert et tilbud om dronedefag ved en av de videregående skolene i Rogaland.

Inge Smith Dokken
fylkesrådmann

Eiliv Fougner Janssen
fylkesopplæringssjef

Bakgrunn for saken

Rogaland fylkesting ba fylkesrådmannen i møte 15. – 16. juni 2021, om å utrede en sak som belyser mulighetene for å opprette utdanningstilbudet *dronefag* i Rogaland. Saken skal se på hva som er bransjens ønsker og behov, mulige læreplasser og hvilke ressurser det krever å få etablert et Vg2 dronefag. Saken ble vedtatt på bakgrunn av en interpellasjon fremmet av Mads Danielsen (Frp), der det ble pekt på behovet for lokal utdanning av kvalifisert personell til en stadig voksende bransje.

Problemstilling

Hva skal til for at Rogaland fylkeskommune skal etablere et utdanningstilbud på videregående nivå innen dronefag?

Saksopplysninger

Droner er et fagområde i sterk vekst. Med stadig mer avanserte droner, tar flere og flere bransjer i bruk droner, f.eks. til bruk i kartlegging, inspeksjon og beredskap. Det er forventet en videre sterk vekst og utvikling både til sivile og militære formål. Utviklingen av områder der droner kan utnyttes, går i rekordfart og veksten skjer globalt. Vi har bare sett starten på droneeventyret, et eventyr mange bedrifter i Rogaland også er en del av.

Den raske utviklingen gjør at bedriftene, og bransjen, trenger kompetanse. For å møte behovet utvikler utdanningsmyndighetene et nytt fag, dronefaget. Faget er lagt til utdanningsprogram for Elektro og datateknologi der elevene først går Vg1 Elektro og datateknologi, Vg2 drone og deretter opplæring i bedrift i Vg3 dronefaget. Opplæringsløpet følger hovedmodellen med to år i skole og to år i bedrift, der de to årene i bedrift består av ett års opplæring og ett års verdiskaping. Endelig navn på lærefaget er ennå ikke fastsatt. Læreplanene er under arbeid og kommer på høring i løpet av høsten 2021 og er forventet klare tidlig i 2022. Skoler kan starte opplæring i faget fra høsten 2022, og det første kullet vil kunne gå ut i lære i 2023.

Nordland fylkeskommune ved Andøy videregående skole, har vært en pådriver for å utvikle det nye faget. I Fylkesutvalgets behandling av sak 58/2021, støttet Rogaland fylkeskommune etablering av landslinje i Nordland. Fylkesrådmannen er kjent med at ikke alle andre fylker har gjort tilsvarende vedtak. For å få etablere en landslinje, må alle fylkeskommunene i landet gi sin støtte. Fylkesrådmannen er også kjent med at flere fylkeskommuner arbeider for å etablere utdanningstilbud i dronefag.

Luftfartstilsynet er det organet i Norge som fører tilsyn med at de ulike aktørene i norsk luftfart følger gjeldende lover, regler og forskrifter. Regler for bruk av droner ligger under dette tilsynet. Siden 1. januar 2021 gjelder et felles europeisk regelverk for droner og modellflyging i EU og i Norge. Det felleseuropeiske regelverket er mer omfattende og setter langt høyere krav enn tidligere regelverk. Det nye regelverket medfører at behovet for kvalifisert arbeidskraft vil være stort, og det er viktig å få etablert utdanning på videregående nivå for å møte behovet.

For å kunne tilby opplæring i dronefag, må både skoler og lærebedrifter sende søknad til Luftfartstilsynet for å sikre at rammene for opplæringen er i samsvar med regelverket. Skoler som skal gi opplæring i dronefaget bør være kjent med kravene til droneopplæringen og regelverket for dette. Utdanningsdirektoratet anbefaler at de videregående skolene som skal tilby utdanningen, er med i samarbeidsforumet for droneskoler. Dette forumet organiseres av Luftfartstilsynet.

Flere store droneaktører er lokalisert i Rogaland og fylkesrådmannen har hatt møte med representanter fra disse. Bakgrunnen for møtet var å skaffe mer kunnskap om bransjen og deres framtidige kompetansebehov. Forpliktende avtaler om læreplasser vil være avgjørende for oppstart av tilbud i dronefag. Tilbakemeldingene fra møtet var tydelige - dronebransjen er klar til å ta imot lærlinger og behovet for framtidig faglært personell er stort. Disse signalene har også kommet til uttrykk i media. Bransjen tar initiativ til å sette ned en prosjektgruppe som har som mål å få på plass økonomi til bl.a. å engasjere en prosjektleder som kan drive arbeidet framover. Dette i samarbeid med og deltagelse fra Rogaland fylkeskommune. Lokalisering av utdanningstilbudet var ikke tema på møtet.

Fylkesrådmannens vurderinger

Et av hovedmålene i strategiplanen for yrkesopplæringsnemnda i Rogaland 2020 – 2023 er å til enhver tid levere den fagkompetanse som arbeids- og næringslivet har behov for. Dronebransjen har signalisert et behov for faglært arbeidskraft. Bransjen er i sterk utvikling og det er vanskelig på dette tidspunktet å estimere hvor stort behovet for utdanningsplasser vil være på sikt.

Fagutdanning er et satsingsområde, og tekniske utdanninger er viktig i forbindelse med en stadig raskere teknologiutvikling og et grønt skifte. Som en følge av den rivende utviklingen, blir dronene både større og mer avanserte. Dette setter større krav til kompetansen til

fremtidige droneoperatører, også som et resultat av et mer omfattende lov- og regelverk som følger med utviklingen. Dronefag er et framtidsrettet fagområde, og vi har langt fra sett enden på hvilke bruksområder droner kan brukes til.

Rogaland har lang tradisjon for at antall tilgjengelige læreplasser ligger til grunn i dimensjoneringen. Dette bygger på et nært og forpliktende samarbeid mellom folkevalgte, skole og næringsliv. Sammen har man jobbet for å skaffe flere læreplasser og få en helhetlig fag- og yrkesutdanning. Rogaland har et bredt sammensatt næringsliv, med bedrifter som er kjent for å være innovative og med en sterk kultur for å skape ny næring, som f.eks dronebransjen. Å få på plass et lokalt utdanningstilbud i dronefag, vil være med å gi bransjen et løft.

Bransjen viser et stort engasjement og en sterk vilje til å samarbeide med fylkeskommunen og målsettingen er å få etablert den beste dronefagutdanningen i landet. Da læreplanene og kompetansemålene for Vg2 og Vg3 ikke er endelig vedtatt, er det vanskelig både for bedriftene og fylkesrådmannen å være konkrete på hva det kan samarbeides om. Innholdet i de endelige læreplanene vil kunne påvirke ved hvilken skole tilbudet skal etableres. Her vil tilgang til utstyr, treningsområder, undervisningskompetanse osv. være med i vurderingen. Avstand fra skole til opplæringsarenaer vil også ha betydning.

For raskere å få på plass grunnlaget for å kunne tilby et utdanningstilbud i dronefag, tar bransjen initiativ til å samle en prosjektgruppe som har som mål å få på plass økonomi til bl.a. å engasjere en prosjektleder som kan drive arbeidet framover. Fylkesrådmannen har registrert at minst en annen fylkeskommune har gjort tilsvarende. Det skal også rekrutteres motiverte søkere til tilbudet.

Spørsmål som må avklares er alt fra tilgang på kvalifiserte lærere til hvilket utstyr og treningsfasiliteter det vil være behov for og nødvendige godkjenninger må på plass. Skal Rogaland fylkeskommune kunne levere den beste utdanningen, vil det kreve økonomiske investeringer i nødvendig utstyr til bruk i opplæringen.

Konklusjon

Det er et stort behov og sterk vilje til å opprette et opplæringstilbud i dronefag i Rogaland. Bedriftene er klare til å stille med et tilstrekkelig antall læreplasser. Læreplanene skal være

klare slik at tilbud i dronedefag skal kunne starte opp i Vg2 høsten 2022. Fylkesrådmannen og representanter fra bransjen er enige om at dette synes for tidlig. Oppstart høsten 2023 virker mer realistisk og fylkesrådmannen vil da kunne ha klart et godt forberedt opplæringstilbud med høy kvalitet, både i skole og bedrift. De første lærlingene vil da kunne gå ut i lære i 2024.

Forslag til vedtak

Fylkesrådmannen jobber videre, i samarbeid med bransjene, med å få etablert et tilbud om dronedefag ved en av de videregående skolene i Rogaland.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2021/49013- 1
Saksbehandler: Julie Margaret Eliassen
Avdeling: Seksjon for opplæring i skole OPS

Kontaktlærerressurs Vg2 og Vg3 studieforbereende utdanningsprogram**Sakens gang**

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
58/2021	29.09.2021	Ungdommens fylkesråd
68/2021	04.10.2021	Fylkesrådet for funksjonshemmede
44/2021	05.10.2021	Opplæringsutvalget Fylkestinget

Sammendrag

I fylkesrådmannens økonomiplan for 2020 - 2023 ble det vedtatt at det skulle innføres en ordning med én kontaktlærer per 30 elever på Vg2 og Vg3 studieforbereende utdanningsprogram. Normalordningen er én kontaktlærer per 15 elever.

I denne saken evaluerer fylkesrådmannen denne ordningen. Konklusjonene er basert på en spørreundersøkelse blant kontaktlærere, avdelingsledere og rektorer ved syv skoler med studieforbereende utdanningsprogram.

Det er variasjon i svarene fra respondentene, noe som antyder at skolene og elevene har ulike praktiske og sosialpedagogiske behov. Det er ingen tvil om den viktige rollen en kontaktlærer har. Noen som har vært veldig tydelig nå under koronapandemien,

Fylkesrådmannens innstilling

Saken tas til orientering

Ungdommens fylkesråds behandling av sak 58/2021 i møte den 29.09.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Solveig Vik fremmet følgende tilleggsforslag:

UFR ønsker at tidsbruken økes til 12,5 % for kontaktlærerarbeidet. Vi ønsker i tillegg at det skal kunne gjøres individuelle løsninger for enkelte skoler som ikke finner gode løsninger på dette nye prøveprosjektet.

Votering:

Tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt.

Trym Talgø Olsen fremmet følgende tilleggsforslag:

Om man går inn for modellen om at vg2 og vg3 kun har 1 kontaktlærer bør man også implementere dette på vg1 slik at hele klassen har samme lærer gjennom hele skolegangen og at ikke halv klassen får ny kontaktlærer etter vg1.

Votering:

Tilleggsforslaget ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Saken tas til orientering.

UFR ønsker at tidsbruken økes til 12,5 % for kontaktlærerarbeidet. Vi ønsker i tillegg at det skal kunne gjøres individuelle løsninger for enkelte skoler som ikke finner gode løsninger på dette nye prøveprosjektet.

Om man går inn for modellen om at vg2 og vg3 kun har 1 kontaktlærer bør man også implementere dette på vg1 slik at hele klassen har samme lærer gjennom hele skolegangen og at ikke halv klassen får ny kontaktlærer etter vg1.

Fylkesrådet for funksjonshemmedes behandling av sak 68/2021 i møte den 04.10.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Tilleggsforslag fra Atle Lunde, FFO og Mette Meland Aske, NHF:

Fylkesrådet for funksjonshemmede er i utgangspunktet enige i fylkesrådmannens vurderinger. Men mener at hovedprinsippet må være 1 kontaktlærer pr. 15 elever. Dette for å forebygge mobbing, avsluttet skolegang, psykiske lidelser osv. Den sosialpedagogiske delen av kontaktlærerens oppgave er særs viktig for funksjonshemmede elever som kan trenge denne relasjonen til skolen for å kunne gjennomføre hele utdanningen. En tett og god relasjon med eleven og foresatte er helt uunnværlig for disse elever gjennom hele skoleløpet.

Votering:

Tilleggsforslaget ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Saken tas til orientering.

Fylkesrådet for funksjonshemmede er i utgangspunktet enige i fylkesrådmannens vurderinger. Men mener at hovedprinsippet må være 1 kontaktlærer pr. 15 elever. Dette for å forebygge mobbing, avsluttet skolegang, psykiske lidelser osv. Den sosialpedagogiske delen av kontaktlærerens oppgave er særs viktig for funksjonshemmede elever som kan trenge denne relasjonen til skolen for å kunne gjennomføre hele utdanningen. En tett og god relasjon med eleven og foresatte er helt uunnværlig for disse elever gjennom hele skoleløpet.

Inge Smith Dokken
Fylkesrådmann

Eiliv Fougner Janssen
Fylkesopplæringssjef

Bakgrunn for saken

Det vises til fylkesrådmannens innstilling i økonomiplanen for 2020-2023 (sak 2019/45434).

Innstillingen i økonomiplanen var å redusere antall kontaktlærere ved å innføre en ordning med én kontaktlærer per 30 elever på Vg2 og Vg3 studieforbereende utdanningsprogram. Kontaktlærer på disse trinnene får dobbel tidsressurs (ca. 9,3%), men kun ett funksjonstillegg på kr 25 000. Dette vil utgjøre en innsparing på kr 25,2 millioner i perioden 2020- 2023.

Problemstilling

I forbindelse med behandlingen av økonomiplanen ble det bedt om en evaluering av ordningen med én kontaktlærer per 30 elever på Vg2 og Vg3 studieforbereende utdanningsprogram.

Saksopplysninger

Elever har en lovfestet rett til å ha en kontaktlærer, og det opprettes derfor funksjoner som kontaktlærer for alle klasser på skolene.

Med virkning fra 1. august 2003 ble det vedtatt endringer i opplæringsloven § 8-2:

Hver elev skal være knyttet til en lærer (kontaktlærer) som har særlig ansvar for de praktiske, administrative og sosialpedagogiske gjøremålene som gjelder eleven, blant annet kontakten med hjemmet.

Det formelle ansvaret til kontaktlærer er dermed fra 2003 knyttet til den *enkelte* elev.

Lærere i videregående opplæring som utfører kontaktlærertjeneste for en gruppe på 15 elever, får en reduksjon i årstimerammen for undervisningen, jf. [Arbeidstidsavtalen](#):

Lærere i videregående opplæring som utfører kontaktlærertjeneste for elevene, får redusert årssrammen for undervisning med minimum 28,5/38 årssrammetimer. (*60/45 minutter enheter)*

Kartlegging av dagens situasjon

Siden vedtaket ble fattet i forbindelse med behandlingen av økonomiplanen 2020-2023, har de studieforbereende skolene i Rogaland hatt én kontaktlærer pr. klasse (30 elever) på Vg2 og Vg3 studieforbereende utdanningsprogram. Kontaktlæreren har ett funksjonstillegg og tidsressurs tilsvarende det som er gitt for 30 elever. Det ble gitt dispensasjon for halve klasser på utdanningsprogrammene musikk, dans og drama, og idrettsfag.

For å kartlegge hvordan praktiseringen av ordningen med én kontaktlærer per klasse har fungert, har fylkesrådmannen gjennomført en spørreundersøkelse på syv studieforbereende skoler - to skoler i nordfylket, og fem i sørfylket. Kontaktlærere, avdelingsledere og rektor på hver skole er blitt bedt om å svare på undersøkelsen. Organisasjonene (Utdanningsforbundet og Lektorlaget) har vært involvert i utformingen av spørsmålene i undersøkelsen.

I undersøkelsen ble deltakerne bedt om å oppgi fordeler og ulemper med ordningen med én kontaktlærer per 30 elever på Vg2 og Vg3. I tillegg ble de bedt om å uttale seg om både praktiske, administrative og sosialpedagogiske konsekvenser av ordningen. Det er også et spørsmål om kontaktlærerens rolle under koronapandemien i undersøkelsen.

Kontaktlærernes svar på undersøkelsen

Lærerne ble bedt om å svare på hvordan de klarer å ivareta både den administrative og den sosialpedagogiske delen av kontaktlærerfunksjonen, når de har ansvar for 30 elever.

Alle lærerne som svarte på undersøkelsen, var i tillegg faglærer for de 30 elevene som de var kontaktlærer for. Dette mener respondentene er en fordel fordi de har flere treffpunkter med elevene. Noen skoler har organisert timeplanen slik at kontaktlærer i tillegg har klassens time med elevene én gang i uken.

De fleste respondentene oppga at kontaktlærerfunksjonen tar mye tid. Lærerne opplyste at de i snitt brukte 4-5 timer i uken på kontaktlærerarbeid, men at dette varierer avhengig av hvilke utfordringer den enkelte kontakteleven har til enhver tid.

Når det gjelder den administrative delen av kontaktlærerfunksjonen, svarer de fleste respondentene at denne rutinemessige delen av jobben er uproblematisk.

Det sosialpedagogiske arbeidet derimot kan oppleves som utfordrende. Her er det største problemet at tiden ikke strekker til. Denne delen av jobben krever en jevn innsats for hver enkelt kontaktelev. Flere av lærerne oppga at de måtte bruke av sin egne ubunden tid, elevenes fritimer og kvelder for å ivareta denne delen av kontaktlærerfunksjonen optimalt.

Respondentene svarer ulikt på om de foretrekker en ordning med 30 framfor 15 elever per kontaktlærer:

- Fordeler med 30 elever per kontaktlærer er at elevene blir behandlet likt, at den samme informasjonen gis til hele klassen, og at det oppleves som samlende å ha én kontaktlærer.
- Ulemper med 30 elever per kontaktlærer er at tiden ikke strekker til, og at kontaktlærer har problemer med å følge opp hver enkelt elev. I tillegg har man ingen andre kontaktlærere å samarbeide med i vanskelige elevsaker.

I undersøkelsen var det også et spørsmål om kontaktlærerens rolle og arbeid under koronapandemien. Her svarte de fleste respondentene at de hadde brukt mer tid til å følge opp hver enkelt elev under pandemien. Dette gjelder spesielt i perioder med smitteøkning når elevene var mindre på skolen. Elever som har hatt vanskeligheter under pandemien, har hatt et økt behov for kontakt med kontaktlæreren.

Lærerne som svarte på undersøkelsen, ble bedt om å estimere hvor stor kontaktlærerressurs de anså som nødvendig for å ivareta elevene på en best mulig måte *etter* pandemien. De fleste svarte at ressursen bør økes. I tillegg kommer det fram i undersøkelsen at respondentene mener at kontaktlæreren spiller en avgjørende rolle i å forhindre at elever slutter på skolen.

Rektor /avdelingsleders svar på undersøkelsen:

Rektor og avdelingsleder ble bedt om å svare på hvilke fordeler og ulemper med henholdsvis én og to kontaktlærere per klasse de så ut ifra et lederperspektiv.

Respondentene i undersøkelsen var enig i at én av ulempene med én kontaktlærer per klasse var at det til tider kunne være stor belastning på den enkelte lærer. Spesielt dersom det dukket opp mange elevsaker i klassen, fikk kontaktlæreren følelsen av å ikke strekke til. Å ha god kvalitet på samtaler, både faglig og sosialt, og tett daglig oppfølging av elevene, ble vanskelig. Det ble utfordrende for kontaktlæreren å være tett nok på elever med en

oppfølgingsplan i forhold til mobbing, og elever med skolevegring, og psykiske helseutfordringer. Sist nevnte er en gruppe som har økt i Rogaland under pandemien.

Rektor og avdelingsleder pekte også på sårbarheten og kontinuiteten ved sykdom og fravær hos kontaktlæreren, noe som kan føre til mye ekstra arbeid for avdelingslederne, som da må følge opp sårbare elever. Dette ble spesielt merkbart skoleåret 2020/2021 som var preget av en del karantene og isolasjon for personalet pga. Covid-19.

Respondentene nevnte at én av ulempene med to kontaktlærere i en klasse var at det kunne være utfordrende å få til i praksis. Skolen måtte i noen tilfeller bruke lærere som egentlig ikke ønsket å være kontaktlærer, og det reduserte kvaliteten på den jobben som ble gjort. Noen skoler problematiserte at det på Vg2-trinnet kunne være utfordrende i forhold til to kontaktlærere per klasse, da de måtte bruke lærere i programfag og fremmedspråk, som ikke underviser hele klassen.

Rektorene og avdelingslederne så også fordeler med bare én kontaktlærer per klasse. Blant annet at skolene da i større grad kunne benytte lærere som var tydelig motivert for kontaktlærerjobben, og som var gode i den funksjonen. Skoleledelsen nevnte også at de så en fordel med én kontaktlærer per klasse i forhold til kommunikasjon. Det er lettere å kommunisere med én kontaktlærer når det gjelder administrativ oversikt, og i forhold til foreldrekontakten. I tillegg vet andre lærere/ rådgivere på skolen hvem de skal forholde seg til når det gjelder elevoppfølging.

Når det gjelder fordeler med å ha to kontaktlærere i en klasse peker skoleledere på følgende:

- bedre fordeling av arbeidsbelastningen
- bedre oppfølging av elevene, lettere å være tett på
- noen å sparre med i vanskelige elevsaker
- kontaktlærerne kan spille på hverandres kvaliteter og gjøre hverandre gode.

Det kom også frem i undersøkelsen at stillingsplanene blir enklere å bygge opp stillinger til 100% stilling når kontaktlærerressursen er delt på flere.

På spørsmålet om én eller to kontaktlærere ville være å foretrekke, svarte flesteparten av respondentene at de ønsket en hovedregel med to kontaktlærere per klasse, men at det måtte være mulighet å sette inn én kontaktlærer per klasse dersom det av pedagogiske hensyn var best for elevene og skolen.

Rektor og avdelingsleder trakk fram ønske om en fleksibilitet når det gjelder å kunne bruke én eller to kontaktlærere per klasse. Dette vil kunne variere internt på skolen og mellom trinn. Det er vanskeligere å få til to kontaktlærere på Vg2 pga. få fellesfag, sammenlignet med Vg3. Men også klasser på samme trinn kan være veldig ulike, med ulike behov for oppfølging. I svarene kom det frem at det på idrettsfag helt klart ville vært best med én kontaktlærer per klasse, og at læreren fulgte klassen i tre år.

Det kom frem i undersøkelsen at skolene ikke opplevde utfordringer med å få tak i gode lærere som kan fylle kontaktlærerfunksjonen. De som ønsker å være kontaktlærere, får anledning til det.

Fylkesrådmannens vurderinger

Undersøkelsen viser at det, basert på undersøkelsene som er gjennomført på de syv studieforberedende skolene, er et ønske om at det må gis rom for fleksible løsninger når det gjelder kontaktlærerordningen.

Skoleledere må ta hensyn til både administrative og sosialpedagogiske faktorer når de legger kontaktlærerkabalen:

- Administrative fordeler med å ha én kontaktlærer per 30 elever må veies opp mot arbeidsbelastningen for den enkelte kontaktlærer, og hva som vil være til det beste for den enkelte elev i klassen. Fylkesrådmannen ser at dette vil kunne variere fra klasse til klasse.
- Sosialpedagogiske hensyn kan gjøre det nødvendig å ha to kontaktlærere som kan samarbeide og dele arbeidsbelastning i enkelte klasser. Fylkesrådmannen ser at kontaktlæreren er en viktig brikke i laget rundt elevene for å sikre at alle inkluderes i gode skole- og læringsfellesskap.

Fylkesrådmannen mener at kontaktlæreren vil være sentral i arbeidet med å redusere de negative konsekvensene av koronapandemien. Rapporten *Skolen etter Koronapandemien* poengterer kontaktlærerens viktige rolle for å ivareta elevenes læring og utvikling etter pandemien:

«Arbeidsgruppen anbefaler at skoleeier denne høsten prioriterer økt tid til kontaktlærerrollen for å sikre at hver elev bli sett og får nødvendig oppfølging. Videre foreslår gruppen på lengre sikt at det bevilges mer midler for å gi mer tid til kontaktlærerrollen» (*Skolen under Koronapandemien* (2021) s. 16a).

Fylkesrådmannen vurderer kontaktlærerfunksjonen som viktig for å styrke det sosiale læringsmiljøet for alle elever, spesielt når det gjelder å følge opp elever med behov for ekstra støtte, når de skal tilbake til en mer normal skolehverdag.

Konklusjon

Fylkesrådmannen ser av evalueringen at ordningen med en kontaktlærer for Vg2 og Vg3 studieforberedende klasser kan ha utfordringer og at det bør kunne vises fleksibilitet. Det vil være den enkelte skole som er best egnet til å kunne vurdere om en ordning med én eller to kontaktlærere per klasse er til det beste for elevene, personalet og den praktiske organiseringen av egen skole.

Noen ganger vil den beste løsningen være å ha én kontaktlærer for en hel klasse. Dette gjelder spesielt dersom det er vanskelig å finne nok kontaktlærere som også er faglærere for en hel klasse på Vg2 og Vg3.

Kilder:

Arbeidstidsavtalen

<https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/lonn-og-tariff/Arbeidstidsavtalen-SFS-2213-01-01-2020-31-12-2021.pdf>

Skolen etter koronapandemien

https://www.regjeringen.no/contentassets/637a7dd9f97b42c49eab111a0fce074e/taptlaring_report_tiltak_a4_final.pdf

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2021/49671- 1
Saksbehandler: Steinar Håland
Avdeling: Bygg- og eiendomsavdelingen

Haugaland vgs Rom og funksjonsprogram nytt verksted**Sakens gang**

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
72/2021	04.10.2021	Fylkesrådet for funksjonshemmede
45/2021	05.10.2021	Opplæringsutvalget Fylkestinget

Vedlegg:

- 1 Rapport Haugaland vgs nye verkstedehaller rom og funksjonsprogram
- 2 Vedlegg rom og funksjonsprogram rev 1

Sammendrag

De to verkstedhallene som står igjen på skolen fra byggeår 1963 er i dårlig byggeteknisk forfatning og er vurdert å måtte rives. Fylkesrådmannen har vurdert flere alternativer til nytt verkstedbygg med henblikk på å få til funksjonelle og effektive arealer som også løser noen av skolens øvrige utfordringer.

Rom- og funksjonsprogrammet som foreslås i saken gir skolen et nytt verkstedbygg for bygg og anleggsgang, bidrar til bedre logistikk for skolen generelt, øker arealeffektiviteten og bedrer trafiksikkerhet og siktlinjer i område rundt skolen.

I gjeldende økonomiplan er det innarbeidet en ramme for prosjektet på kr 41,92 mill. med gjennomføring i 2021 og 2022. Gjennom analyser, krav fra planmyndigheter og dialog med brukerne, er det framkommet behov som vil gjøre det nødvendig å øke rammen noe. Det er i prosessen også avklart at noe av det eksisterende utstyret og maskinparken ikke kan gjenbrukes. Merkostnader for nytt utstyr er estimert til kr 5 mill. Det anslås en total merkostnad i prosjektet på om lag kr 15 mill. Detaljerte kalkyler vil framkomme i ny sak om forprosjekt.

Fylkesrådmannens innstilling

1. Forslag til rom- og funksjonsprogram for Haugaland vgs. vedtas slik det her foreligger.
2. Det legges fram ny sak med detaljerte kalkyler med utgangspunkt i rom- og funksjonsprogrammet.

Fylkesrådet for funksjonshemmedes behandling av sak 72/2021 i møte den 04.10.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

- 1.Forslag til rom- og funksjonsprogram for Haugaland vgs. vedtas slik det her foreligger.
- 2.Det legges fram ny sak med detaljerte kalkyler med utgangspunkt i rom- og funksjonsprogrammet.

Inge Smith Dokken
fylkesrådmann

Heidi Klaveness
Bygg og eiendomssjef

Bakgrunn for saken

Haugaland vgs ligger i Haugesund og har 5 yrkesfaglige og 2 studieforbereidende utdanningsprogram, samt en tilrettelagt avdeling. Skolen har ca 850 elevplasser.

Haugaland vgs ble oppført i 1963, og bestod den gang av et undervisningsbygg med åtte tilhørende verkstedhaller. Skolen har blitt bygget om og bygget ut i flere omganger. Etter det siste rehabiliteringsprosjektet fra 2014 hvor ytterligere to haller ble revet og erstattet med nytt, gjenstår to verkstedhaller fra byggeår. Tilstandsgraden på disse er svært dårlig og det er vurdert at hallene må rives og bygges nye.

Rom- og funksjonsprogrammet er basert på en areal- og funksjonsanalyse av skolen foretatt i 2019/2020 av Norconsult AS, hvor skolens behov, kapasiteter og behov er analysert. Ved å se skolen og dens behov og utfordringer under ett, er det søkt å finne prosjektløsninger som også løser noen av skolens øvrige utfordringer.

Prosjektet med riving og nybygg av de to gjenværende verkstedhallene ble innarbeidet i økonomiplan 2017-2020, med prosjektoppstart i 2018. Prosjektet har siden blitt flyttet på grunnet behovet for grundigere areal- og funksjonsanalyse. I gjeldende økonomiplan er det innarbeidet en ramme for prosjektet på kr 41,92 mill. med gjennomføring i 2021 og 2022.

Nybygget var opprinnelig tenkt på samme plassering som dagens to haller. Grunnet krav fra planmyndighetene vil det likevel ikke være mulig å gjenreise på samme plass. Det ble følgelig sett på flere alternativer og løsninger for nytt verkstedbygg.

Problemstilling

Utvalget bes ta stilling til vedlagt rom- og funksjonsprogram.

Saksopplysninger

Generelt om skolen og uteområder

Skolen er plassert sentralt i Haugesund sammen med Vardafjell vgs. Skolene deler gymsal og uteområder.

Skolen består av:

- Hovedbygning (betongbygg fra 1982)
- Sentralblokk (bygg fra 2010, bilhall fra 2014, verkstedhaller fra 1963).
- «Eik» bygning (eget bygg for VG2 BA)

De to gamle verkstedhallene tilfredsstiller ikke dagens krav hverken med tanke på garderobefasiliteter, lærerarbeidsplasser, møterom mm. Klasserommene i eksisterende haller er små, dagslysforholdene varierende og bygget er dårlig tilrettelagt for universell utforming. Et nybygg med to verkstedhaller som inkluderer støttefunksjoner som garderober, toaletter, klasserom, lærerarbeidsplasser mm medfører at arealene på et erstatningsbygg må økes til ca. 950 m².

Vei for vareleveranser og personbiltrafikk til parkeringsplasser på nordsiden av skolen går foran verkstedhaller fra 2010. Dagens løsning medfører at TIP og VG1 BA ikke har uteområder foran egne verkstedhaller.

Det finnes ikke et egnet område for sikker levering av elever og ansatte med bil i tilknytning til skolens område. Disse blir i dag sluppet av langs veinettet ved og rundt bygget. Forholdet blir ikke løst i denne sammenhengen.

Siktlinjer i forhold til Spannavegen legger begrensninger på nye lokaler til TIP mot øst etter riving av gamle verkstedhaller.

Omfattende rørføringer i bakken er vist på situasjonsplanen med tilhørende byggelinjer. Disse begrenser bebyggelsens utstrekning mot øst.

Ulike alternativer er vurdert

Foruten forslag i dette rom og funksjonsprogrammet er også følgende alternativer vurdert:

1. Utvidelse av «Eik bygget»

Eik bygget er et tidligere næringsbygg som er omgjort til undervisningslokaler for VG2 BA. Bygget er utvidet over flere byggetrinn og har varierende tilgjengelig høyde for arealene i 1. etg. Bygget fremstår som krevende å bygge om. Ombygging her vil gi lite fleksibilitet og kan være tidkrevende da det forutsetter en omregulering av grøntareal på østsiden av bygget til nødvendig utvendig opplæringsplass. «Eik bygget» har ved dagens utforming både utvendig opplæringsplass og kaldlager. Drift disponerer også areal for lagringsplass i dette bygget.

2. Nybygg i fotavtrykk til eksisterende haller

Prosjektet har også vurdert å legge et nybygg i fotavtrykket til verkstedhaller som er planlagt sanert. Det ble her sett på muligheter for å lage et uteområde på nordsiden av et evt. nybygg. Siktlinjer fra Spannavegen og trafikk fra Spannavegen inn på skolens område legger begrensninger på arealet. For å løse arealbehovet ble det blant annet vurdert å flytte innkjøringen til skolen. Skolen fant ikke forslaget tilfredsstillende.

Brukermedvirkning

Det har vært avholdt flere møter med rektor og de involverte avdelingslederne ved skolen.

Det er også avholdt egne møter hvor prosjektet har blitt presentert for ansatte i BA-, TIP- og driftsavdelingen. Løsningsforslag har blitt distribuert til skolen i forkant av møtene for innspill/kommentarer.

Saken ble behandlet i skolens AMU 18.06.2021, hvor det ikke kom merknader til planene for nybygget. AMU ved skolen etterlyste i møtet tegninger, plassering av stållager og ressurser til nye maskiner i prosjektet. Prosjektering og kostander for erstatning av maskinpark ved flytting (maskindirektivet) blir en del av forprosjektet. Prosjektet vil være behjelpelig med å se på forslag til plassering av et nytt stållager, men bygging av dette vil ikke inngå i prosjektet. Det gjelder også tap av parkeringsplasser i prosjektet.

Prosjektet har i tråd med retningslinjer for brukermedvirkning presentert prosjektet for representant for Fylkesrådet for funksjonshemmede, samt avholdt innspillmøter med fylkeshovedverneombud og bedriftshelsetjenesten.

Rom- og funksjonsprogrammet er utarbeidet i samarbeid med opplæringsavdelingen sentralt.

Se for øvrig vedlegg 3 protokoll brukermedvirkning.

Romprogram

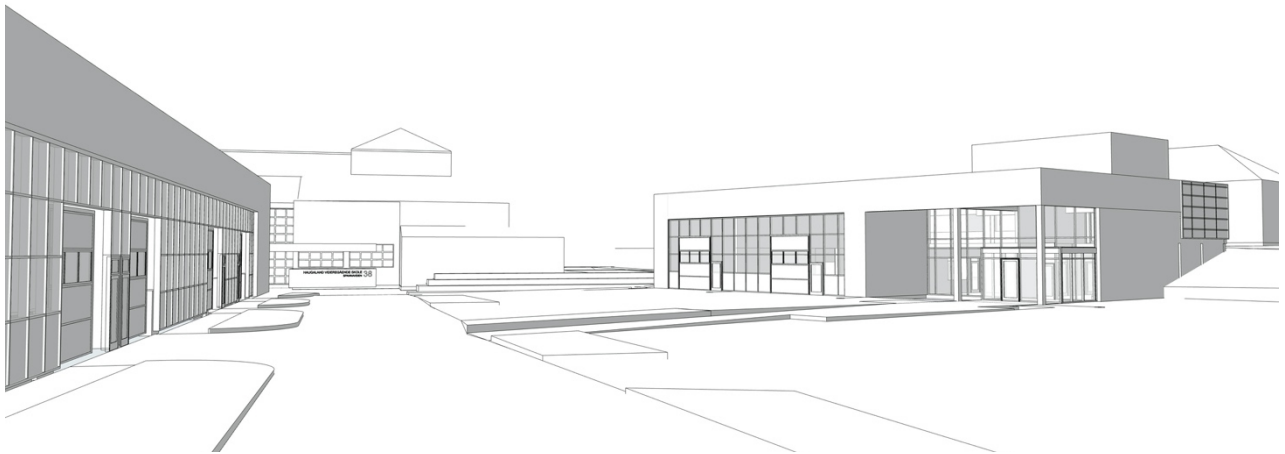
Planlagt nybygg lokaliseres lengst nord på tomten, der hvor dagens parkeringsplasser ligger. Dette gir kort vei mellom nybygg og kantine. Nybygget vil inneholde bl.a. verkstedhaller, klasserom, grupperom, toaletter, lærer-garderober, arbeidsplasser for lærere og møterom. Nybygget skal huse bygg- og anleggsfag (BA).

Et stort praksisareal på uteområdet bidrar til arealeffektive planløsninger i nybygget, som sett i forhold til dagens løsning gir et mer arealeffektivt bygg.

Åpenheten mot Spannavegen og parkområde til Vardafjell vgs er ivaretatt. En vegetasjonsstripe sørger for en naturlig forbindelse og samtidig et skille rundt uteplassene for opplæring.

Etter riving av gamle verkstedhaller og dertil hørende inngang D fra øst, er det nødvendig med et nytt inngangsparti som tar imot elever og publikum. Vrimlearealet kan samtidig brukes som felles undervisning. Det er forventet at bygging av nødvendig tilbygg vil medføre økte kostnader for prosjektet. Dette må kalkuleres og omhandles i neste sak knyttet til forprosjekt.

Flere av maskinene i hallene fra 1963 som disponeres av TIP er ikke CE merket. Disse vil på grunn av maskindirektivet og alder ikke kunne flyttes, men må saneres. I kostnadsrammen i gjeldende økonomiplan er det ikke tatt høyde for nytt utstyr, ettersom det ikke var tale om å bygge ut kapasitet. Når det nå er avklart at eksisterende utstyr ikke får godkjenning etter flytting, må kostnadsrammen økes for å ta høyde for nytt utstyr. Kostnader for dette er estimert til kr 5 mill.

Illustrasjon fra øst, Spannavegen

Fylkesrådmannens vurderinger og konklusjon

Fylkesrådmannen har vurdert flere alternativer til nytt verkstedbygg med henblikk på å få til funksjonelle og effektive arealer som også løser noen av skolens øvrige utfordringer. Rom- og funksjonsprogrammet som foreslås i saken bidrar til bedre logistikk på skolen, øker arealeffektiviteten og bedrer trafikksikkerhet og siktlinjer i område rundt skolen.

Fylkesrådmannen tilrår følgende:

1. Forslag til rom- og funksjonsprogram for Haugaland vgs. vedtas slik det her foreligger.
2. Det legges fram ny sak med detaljerte kalkyler med utgangspunkt i rom- og funksjonsprogrammet.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2021/48739- 1
Saksbehandler: Øystein Hennig
Avdeling: Seksjon for kvalitet, analyse og dimensjonering KAD

Rom- og funksjonsprogram for Skeisvang vgs**Sakens gang**

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
65/2021	04.10.2021	Fylkesrådet for funksjonshemmede
46/2021	05.10.2021	Opplæringsutvalget Fylkestinget

Vedlegg: Rom- og funksjonsprogram for Skeisvang vgs

1 RFP Skeisvang vgs

. 7/9-2021

Sammendrag

Det har i flere år vært behov for å renovere Skeisvang vgs. Prosessen har tatt lang tid på grunn av forsøket på å etablere et samarbeid med Haugesund kommune om samlokalisering med Haugesund kulturskole.

Fylkesrådmannen har i etterkant arbeidet med et oppdatert rom- og funksjonsprogram, med redusert areal og reduserte økonomiske rammer.

En overordnet brukergruppe har fungert som styringsgruppe for programmeringsarbeidet.

Skolen er planlagt ferdig til skoleåret 2026/2027. Etter renovering og utbygging vil den fremstå som en funksjonell, arealeffektiv og framtidsrettet skole. Fylkesrådmannen foreslår at vedlagte rom- og funksjonsprogram vedtas, som grunnlag for videre planlegging.

Fylkesrådmannens innstilling

1. Forslag til rom- og funksjonsprogram for Skeisvang vgs. vedtas slik det her foreligger.
2. Det utarbeides et forprosjekt med detaljerte kalkyler med utgangspunkt i dette rom- og funksjonsprogrammet.

Fylkesrådet for funksjonshemmedes behandling av sak 65/2021 i møte den 04.10.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

- 1.Forslag til rom- og funksjonsprogram for Skeisvang vgs. vedtas slik det her foreligger.
- 2.Det utarbeides et forprosjekt med detaljerte kalkyler med utgangspunkt i dette rom- og funksjonsprogrammet.

Inge Smith Dokken
fylkesrådmann

Eiliv Fougner Janssen
fylkesopplæringssjef

Bakgrunn for saken

Fylkesrådmannen har i flere år beskrevet behovet for renovering av Skeisvang vgs¹.

Prosjektet er forsinket på grunn av forsøket på å få til et samarbeid med Haugesund kommune om samlokalisering med kulturskolen.² Samarbeidet er nå avsluttet, og Rogaland fylkeskommune fortsetter arbeidet med å renovere og bygge ut Skeisvang vgs uten Haugesund kommune.

Fylkestinget har vedtatt følgende:

- 1. Sak om veien videre for utbygging ved Skeisvang vgs. uten samarbeid med Haugesund kommune om samlokalisering av kulturskolen tas til orientering.*

¹ FT-sak 32/20 Elevtallsutviklingen i Nord-fylket og fremtidig behov for elevplasser.

² FT-sak 102/20 Intensjonsavtale med Haugesund kommune om samlokalisering av Skeisvang vgs. og kulturskolen.

2. Hvis Haugesund kommune i tråd med formannskapetets innstilling velger å avslutte prosjektet om samlokalisering ber fylkesutvalget Fylkesrådmannen om å legge fram sak om rom- og funksjonsprogram for Skeisvang vgs uten kommunal kulturskole.

3. Økonomiske konsekvenser som følger av at Rogaland fylkeskommune kun skal bygge til eget formål innarbeides i økonomiplan 2022 – 2025.³

Problemstilling

Fylkesrådmannen legger her frem rom- og funksjonsprogram for Skeisvang vgs uten sambruk med kommunal kulturskole. Programmet følger saken som vedlegg.

Rom- og funksjonsprogrammet inneholder overordnede mål og føringer som har betydning for utvidelse og renovering av skolen. Programmet beskriver funksjoner som omfattes av byggingen og arealer som etableres på nytt. Det gjelder både de som må endres, og de som må utvides. Rådgivere fra skoleplanlegger Norconsult og arkitektfirmaet Holon har bistått fylkesrådmannen i prosessen.

Prosjektet består av en blanding av nybygg og renovering av eldre lokaler. Det innebærer at FEF-modellens rammer utfordres. Programmeringen har vært krevende siden det nå må planlegges uten tanke på sambruk med kulturskolen. Fylkesrådmannen har foretatt vanskelige prioriteringer.

Det er svært viktig at arbeidet med renovering og utbygging av skolen ikke forsinkes ytterligere, da deler av bygningsmassen er i dårlig forfatning.

De økonomiske konsekvensene blir innarbeidet i økonomiplanen for 2022-2025.

Saksopplysninger

Skeisvang vgs er en attraktiv skole i Haugesund som tilbyr studiespesialisering (ST) og musikk, dans og drama (MDD). I programmeringen er det lagt til grunn at skolen dimensjoneres for fem paralleller ST og to paralleller på MDD.

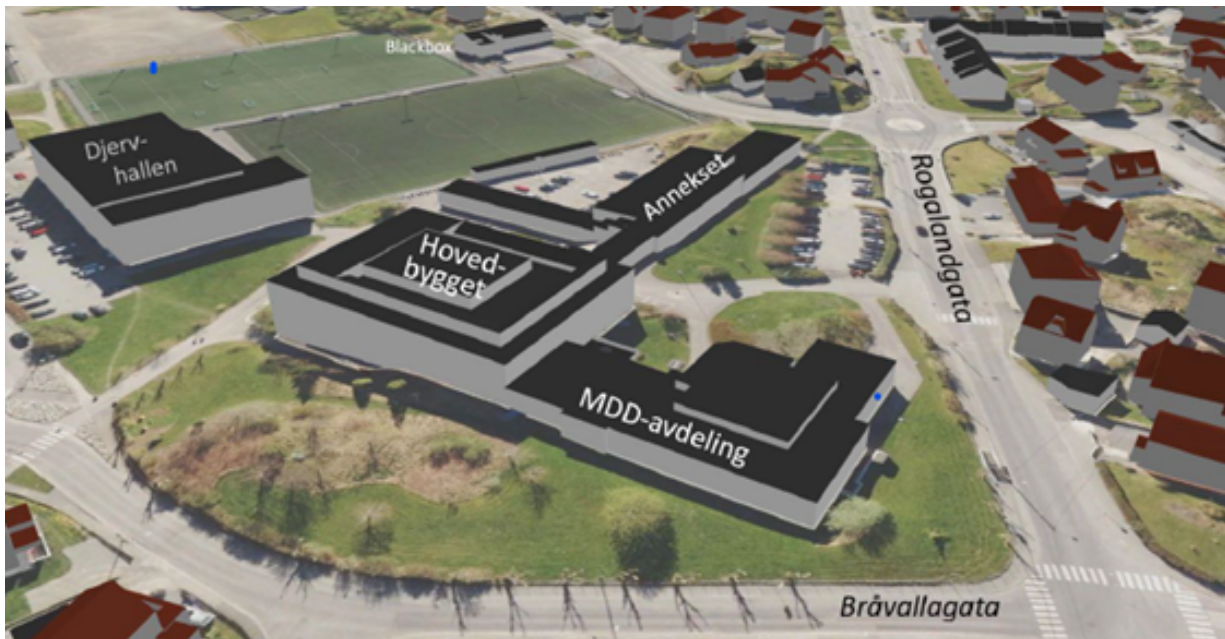
Skeisvang vgs er den eneste skolen i nordfylket som tilbyr MDD.

Bygningene ved Skeisvang vgs

Skolen ligger i et område med boliger, skoler og idrettsanlegg. Tomten gir gode muligheter for utbygging.

Bakgrunnen for ombyggingsprosjektet er at skolen trenger en generell renovering. Da er det viktig å se på muligheter for å optimalisere bygningsmassen for fremtidig bruk. De beste byggene beholdes, de dårligste erstattes og leide lokaler videreføres.

³ FT-sak 80/21 Veien videre for utbygging ved Skeisvang vgs. når samarbeidet med Haugesund kommune om lokalisering av kulturskolen opphører.

Hovedbygget og MDD-avdelingen (8100 m2 brutto)

Hovedbygg og anneks er bygget i 1961 og MDD-avdelingen i 1993. Hovedbygget har mange kvaliteter, med klasserom bygget rundt en flott aula. Aulaen er kantine og skolens hjerte som ønskes beholdt som sentralt område i det nye skoleanlegget.

Skolen har nok vanlige klasserom, men disse er for små og må utvides for å tilfredsstille dagens krav. Skolen mangler grupperom og møterom. Det er også et stort behov for mer arealer til arbeidsplasser for lærere. Dette må løses med ombygging eller nybygg.

Annekset er i dårlig teknisk stand og bør rives.

MDD-bygget benyttes i hovedsak til musikkundervisning. Det har små øvingsrom og mangler arealer til samspill og lagerfunksjoner. Den eksisterende forstillingsalen har god størrelse, men er utdatert og mangler mange tilleggsfunksjoner og nødvendig adkomst til scene. Salen kan beholdes som et supplement.

Både MDD- bygget og hovedbygget må totalrenoveres med nye tekniske anlegg, innvendige overflater, fasader og til dels romløsninger. Annekset rives.

Black boks-bygget (437m2 brutto)

Dramaundervisningen har i flere år benyttet et eldre bygg i utkanten av skoleområdet. Bygget består av to saler og garderober og er renoverert i de senere år. Bygget er av en slik kvalitet at det ikke er lønnsomt å satse på videre utvikling. Det foreslås faset ut på sikt.

Dramaundervisningen må derfor få dekket sine behov i et nybygg nærmere hovedbygget.

Djervhallen – leid bygg (420 m2 brutto)

Skolen leier arealer til kroppsøving og dans. Huseier bygget på 2000-tallet to dansesaler med garderober for dekket skolens behov for dansearealer.

Leieavtalen skal videreføres.

I brukermøter har også behovene knyttet til dans blitt diskutert, selv om dette ikke er en del av ombyggingsprosjektet ved skolen. Det er et problem at skolen bare kan benytte hallen på dagtid. Det er mangelfulle garderobeforhold og det er ønske om et vrimleområde i tilknytning til salene. Fylkesrådmannen mener at disse behovene må ses på i forbindelse med eventuell reforhandling av leieavtalen.

Danselærerne har kontor sentralt i MDD- bygget, men mangler arealer til å forberede danseundervisningen. Dette er forsøkt løst i romprogrammet ved å beholde eksisterende forstillingssal, der scenearealet kan benyttes til dans.

Programmerte arealer

Fylkeskommunenens modell for arealberegning (FEF) ligger til grunn for dimensjonering av de nye arealene som skal bygges, og som tidligere er vedtatt. Dette gir en nøktern arealbruk.

Undervisningsarealene tilfredsstiller ikke kravene til miljørettet helsevern når det gjelder størrelser på klasserom. Derfor har klasserommene i dag en kapasitet begrenset til 28 elever. Nye klasserom dimensjoneres for 30 elever, og det er lagt til grunn at også eksisterende klasserom kan utvides til bruk for 30 elever.

Vedlagt romprogram angir et nettobehov på 5700 m². Dette kan løses ved å programmere 3800 m² i eksisterende bygg og 1900 m² (1869 m²) i et nybygg tett inntil eksisterende hovedbygg.

Arealer som er programmert i eksisterende bygg og nybygg kan bytte plass hvis dette er mer hensiktsmessig. Dette løses i kommende skissefase.

Hovedbygg / MDD-bygget som skal totalrenoveres har et bruttoareal på ca. 7300 m². Anneks og black-boks som skal rives har et bruttoareal på ca. 1200 m².

Nybygg vil ha et bruttoareal på 2700 m². (1869x1,45) Dette er ca. 200 m² mer enn FEFs arealnorm for nybygg. Det er blant annet gitt noe mer areal til ny forestillingssal. Vi gjør også oppmerksom på at noe areal i eksisterende bygg ikke kan brukes like effektivt som i et nybygg.

Fylkesrådmannens vurdering er at dette er nøkterne arealer som bør gi rom for gode løsninger, selv i en ombyggingssituasjon.

Brukermedvirkning

Ekstern rådgiver Norconsult AS har sammen med prosjektledelsen, arkitekt og skolen hatt gode prosesser og flere møter. Holon arkitekter er engasjert som arkitekt for prosjektet. Elever, ansatte, tillitsvalgte, verneombud og ledere ved skolen har vært inkludert i prosessen og brukergrupper.

Brukergruppene er ledet av brukerkoordinator og hver gruppe har hatt mandat til å representere alle brukere når det gjelder den aktuelle funksjonen. Slik er alle brukerne hørt og har hatt mulighet til å komme med innspill. I oppstarten ble det avholdt et allmøte hvor alle ansatte ble informert om prosjektet og brukermedvirkningen.

12 brukergrupper og en overordnet sambruksgruppe har vært i funksjon. Brukergruppene representerte ulike avgrensede funksjoner i skoleanlegget, og hver gruppe har hatt mandat til å representere alle brukere når det gjelder den aktuelle funksjonen.

Vedlagt rom og funksjonsprogram er gjennomgått med overordnet brukergruppe og behandlet i skolens arbeidsmiljøutvalg (AMU).

Det er avholdt møte med fylkeskommunens hovedverneombud og bedriftshelsetjenesten 10.09.2021.

Konsekvenser av avbrutt samarbeid med Haugesund kommune

Etter at Haugesund kommune trakk seg fra samarbeidet i slutfasen, har det vært avholdt nye møter med MDD for å se hvordan dette påvirker deres behov for arealer. Synergieffekten ved sambruk var blant annet at vgs fikk tilgang til en akustisk sal på ca. 110 m2, til bruk for korøvelser, kammerorkester og forberedelse til danseundervisningen.

Det vedlagte rom og funksjonsprogram finner ikke plass til denne salen på 110 m2 netto, da rom- og funksjonsprogrammet allerede har overskredet rammen som ligger i arealnormen og kostnadsrammen for prosjektet.

Det er gjort prioriteringer for å imøtekomme ønsket om en større forestillingssal på 330 m2 etter modell fra Stavanger katedralskole i Bjergsted.

Det er også prioritert at eksisterende forestillingssal på 215 m2 beholdes og at denne kan benyttes som et tilleggsareal til dans, kor, generell øving og undervisning. Dette er ikke et like godt alternativ som en ny sal på 110 m2, men en akseptabel løsning.

Fylkesrådmannens vurderinger

Fylkesrådmannen har i rullering av skolebruksplanene lagt frem behovet for utbygging og renovering av Skeisvang vgs.

Rom- og funksjonsprogram for Skeisvang vgs beskriver arealbehovet som kreves for å gi plass til vedtatt dimensjonering innenfor utdanningsprogrammet studiespesialisering og musikk, dans og drama.

Fylkesrådmannen vurderer at vedlagt rom- og funksjonsprogram vil gi grunnlag for renovering og utbygging av Skeisvang vgs som vil løfte skolen til et nivå slik at den kan stå fram som en moderne skole på like fot med de fleste andre skolene i Rogaland

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2020/73801- 6
Saksbehandler: Joar Loland
Avdeling: Opplæringsavdelingen

Pilotprosjekt helse og oppvekstfag, kriterier for evaluering**Sakens gang**

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
32/2021	30.09.2021	Yrkesopplæringsnemnda
60/2021	29.09.2021	Ungdommens fylkesråd
70/2021	04.10.2021	Fylkesrådet for funksjonshemmede
47/2021	05.10.2021	Opplæringsutvalget

Sammendrag

I OU sak 4-21: Helse- og oppvekstfag med generell studiekompetanse ved Bergeland vgs som et 3-årig prøveprosjekt fikk opplæringsutvalget forelagt sak om å kombinere de 2 første årene av helse- og oppvekstfag med 30 timers påbygg i et treårig løp. Noen av påbyggsfagene flyttes til år 1 og 2 for å gi naturlig progresjon, og for å unngå at tredje året blir teoretisk med mange fellesfag.

Målgruppen er elever som allerede fra starten tenker seg et løp som avsluttes med påbygg. Etter tre år oppnår elevene studiekompetanse, samt at de er klar for å søke læreplass. Tilbudet finnes i flere andre fylker, og er svært populært.

Dette prøveprosjektet skal evalueres etter at første kull er ferdig i 2025. Denne saken handler om kriterier for evalueringen.

Fylkesrådmannens innstilling

Vurderingsspørsmålene under avsnittet Fylkesrådmannens vurderinger brukes i evalueringen av pilotprosjektet høsten 2025.

Yrkesopplæringsnemndas behandling av sak 32/2021 i møte den 30.09.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Vurderingsspørsmålene under avsnittet Fylkesrådmannens vurderinger brukes i evalueringen av pilotprosjektet høsten 2025.

Ungdommens fylkesråds behandling av sak 60/2021 i møte den 29.09.2021:

Behandling

Innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Vurderingsspørsmålene under avsnittet Fylkesrådmannens vurderinger brukes i evalueringen av pilotprosjektet høsten 2025.

Fylkesrådet for funksjonshemmedes behandling av sak 70/2021 i møte den 04.10.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Vurderingsspørsmålene under avsnittet Fylkesrådmannens vurderinger brukes i evalueringen av pilotprosjektet høsten 2025.

Eiliv Fougner Janssen
fylkesopplæringssjef

Helge Eide
seksjonssjef

Bakgrunn for saken

I sak 4-21: Helse- og oppvekstfag med generell studiekompetanse ved Bergeland vgs. som et 3-årig prøveprosjekt gjorde opplæringsutvalget følgende vedtak:

- 1) Det opprettes tilbud om helse- og oppvekstfag med generell studiekompetanse ved Bergeland vgs med oppstart på Vg1 høsten 2022
- 2) Tilbudet opprettes ved at to av skolens klasser innenfor helse- og oppvekstfag konverteres på Vg1 høsten 2022, to av skolens klasser på Vg2 konverteres høsten 2023. I tillegg får skolen opprettet en klasse Vg3 påbygg høsten 2024
- 3) Forutsetningen for oppstart av tilbudet er at inndekningen av økt kostnad som beskrevet i saken vedtas i forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2022
- 4) Det vurderes muligheten for at det midlertidige økte behovet for klasserom løses ved å ta i bruk skolen større deler av døgnet, og at ledige klasserom gjennom dagen benyttes, slik at en slipper å leie nye lokaler
- 5) Prøveprosjektet skal evalueres i 2025. Opplæringsutvalget ber om en sak i løpet av tidlig høst 2021 der kriteriene for evalueringen klargjøres

Denne saken handler om vedtakets pkt 5: Kriterier for evaluering av prøveprosjektet

Problemstilling

Tilbudet om helse- og oppvekstfag kombinert med påbygg finnes i flere andre fylker og er et populært tilbud. Når Bergeland vgs tok initiativ for å prøve ut dette i Rogaland, er begrunnelsen både fra organisatoriske hensyn og elevhensyn. Det vil derfor være naturlig å vurdere prosjektet ut ifra disse to vinklingene.

En viktig begrunnelse for å opprette tilbudet, er at elevene kan søke seg rett inn til videre studier. I vedtaket ligger det at vurderingen skal foretas i 2025. Våren 2025 er første kull ferdig. Det anbefales at vurderingen foretas høsten 2025, slik at det går an å undersøke hva elevene gjør etter at de er ferdige.

Saksopplysninger

Fylkesrådmannen tar her for seg de forhold som bør vurderes, og foreslår i avsnittet Fylkesrådmannens vurderinger ett spørsmål til hvert avsnitt.

Organisatoriske forhold

1. En viktig begrunnelse for å opprette tilbudet er at det er et svært populært tilbud i andre fylker. Tilbudet må gjøres kjent, og omtales på en god måte både av rådgivere og andre ansatte. Det har sin berettigelse hvis det oppleves som relevant og aktuelt slik at elevene søker.
2. Etter 3 år har elevene både oppnådd studiekompetanse og 2 år av yrkeskompetanse. Dermed er det både aktuelt for elever som ellers hadde søkt studieforberedende program og yrkesfaglige program. Det bør undersøkes hva som hadde vært alternativ vei for elevene hvis dette tilbudet ikke eksisterte.
3. Erfaring fra andre fylker viser at elevene som søker dette tilbudet allerede har planlagt å ta påbygg. Det bør derfor undersøkes om antall påbyggklasser er redusert som følge av dette prosjektet.
4. I saken har fylkesrådmannen gjort oppmerksom på faren for at søkingen til HO kan reduseres som konsekvens av tilbudet. Samtidig kan opprettelsen av et nytt tilbud på fagfeltet føre til at programområdet totalt sett blir mer populært. Dette bør undersøkes.
5. Andre fylker opplever svært høy gjennomføring i tilsvarende klasser. Det bør undersøkes om dette også gjelder i piloten i Rogaland.

6. Elever som avslutter tilbudet våren 2025 bør følges nøye. Hvilke valg gjør de høsten etterpå. Søker de læreplass, eller søker de seg inn til videre studier innen fagfeltet?

I saken drøftes også om disse eleven er bedre forberedt på videre studier innen helse- og oppvekstfag enn elever som har tradisjonell studieforberedende bakgrunn. Det er for tidlig å vurdere høsten 2025, da har elevene nettopp begynt på eventuelt videre studie. Men på et seinere tidspunkt bør dette forhold undersøkes.

Elevhensyn

7. Påbygg er kjent for å være teoritungt, og en brå overgang for elevene. Meningen med dette tilbudet er å blande programfag og fellesfag på en mer naturlig måte i løpet av 3 år, både for å gjøre fellesfagene mer relevante, og for å fordele teoritunge fag over 3 år. Dette må undersøkes.
8. Elevene skal i alle 3 åra både være i tradisjonelle 15 elevers yrkesfaggrupper, og i 30 elevers grupper i andre fag. Hvordan påvirker dette trivsel/ elevmiljø?
9. Noen elever vil finne tilbudet lite relevant, for teoritungt, eller velge om igjen eller slutte av andre grunner. Det må undersøkes om disse elevene kunne vært fulgt opp på en annen måte for å fortsette i klassen.
10. Målet med tilbudet er økt elevtrivsel og relevans. Det vil gjerne føre til en god karakterutvikling for den enkelte. Her kan elevene spørres.

Fylkesrådmannens vurderinger

Fylkesrådmannen mener at viktige vurderingsspørsmål dermed vi være:

Organisatoriske hensyn

1. Hvordan er søkingen til tilbudet?
2. Ser vi reduksjon i andre tilbud som følge av pilot prosjektet?
3. Er behovet for påbyggklasser redusert i tråd med dimensjoneringen av dette tilbudet?
4. Har tilbudet fått konsekvenser for søkingen til HO?
5. Undersøke andelen fullført og bestått, sammenliknet med alternative klasser
6. Hva er videre opplæringsløp for elevene i prosjektet?

Elevhensyn

7. Hvordan fungerer fordelingen av programfag og fellesfag?
8. Hvordan oppleves trivsel og læringsmiljø?
9. Hva kan gjøres for at sluttende/omvelgere ville fortsette i klassen?
10. Hvordan er karakterutviklingen i løpet av de 3 åra i tilbudet?

Konklusjon

Fylkesrådmannen tilrår at spørsmål 1-10 er utgangspunkt for evalueringen. Evalueringen foretas høsten 2025, for å kunne inneholde videre utdanningsløp for elevene. Resultatet av evalueringen brukes for å vurdere om prosjektet skal videreføres som et fast tilbud i Rogaland.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2021/49731- 1
Saksbehandler: Elisabeth Wallace Haaland
Avdeling: Regionalplanavdelingen - lokal utvikling

Midtevaluering av skolefrokostordningen i videregående skoler i Rogaland**Sakens gang**

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
55/2021	29.09.2021	Ungdommens fylkesråd
63/2021	04.10.2021	Fylkesrådet for funksjonshemmede
50/2021	05.10.2021	Eldrerådet
48/2021	05.10.2021	Opplæringsutvalget
72/2021	07.10.2021	Regional-, kultur- og næringsutvalget
181/2021	19.10.2021	Fylkesutvalget Fylkestinget

Vedlegg:

1 Rapport2_v2_2021_Gratis skolefrokost i vgs (002)

Sammendrag

Rogaland fylkeskommune har siden januar 2019 bevilget midler til sine 27 videregående skoler for å tilby gratis frokost til elevene. Skolefrokostordningen følgeevalueres av en forskergruppe som skal innhente deskriptive data fra skolefrokostordningen i 2019 ved oppstart, midtevaluering i 2021 og en sluttevaluering i 2023.

Årets svarprosent og resultater, midtevalueringen, samsvarer i stor grad med undersøkelsene fra høsten 2019. I 2019 og 2021 var det henholdsvis 5775 (32 %) og 6084 (38 %) elever som svarte på undersøkelsen, dette til tross for flere tiltak om å øke svarprosenten. Begge årene deltok 74% av skoleledelsen/kantinepersonalet. Svarprosenten på elevundersøkelsen har økt, men må allikevel tolkes med forsiktighet og anses som retningsgivende. I tillegg er det viktig å se resultatene i lys av koronasituasjonen med tidvis stengte skoler, gult nivå og lav grense for å være hjemme fra skolen. Flere av skolene (88%) mener at Covid-19-situasjonen har påvirket organiseringen av frokosten.

Funnene viser at kun 15-17% bruker tilbudet regelmessig, og 33% av og til. Dette samsvarer med det kantinepersonalet oppgir når det gjelder daglige tillagde porsjoner.

Hovedårsakene til ikke å bruke frokosttilbudet på skolen er at elevene spiser hjemme, at de ikke liker maten og at de ikke ønsker å gå på skolen tidligere for et gratis måltid. Videre oppgir elevene at det å ha tilstrekkelig med tid til å spise, tilgang til næringsrik mat samt variasjon i matutvalget (for eksempel varmmat), er viktige grunner for å spise skolefrokost regelmessig. Elevene rapporterer om positive faglige og sosiale effekter knyttet til det å spise frokost på skolen. For å få flere til å benytte tilbudet må skolene sørge for at elevene er orientert om ordningen og tas med i utformingen av tilbudet. Skolene er forpliktet til å gi skolefrokost /havregrøt til de elevene som ønsker det.

Det er behov for mer data, blant annet for å få vite hvilken gruppe elever som benytter seg av tilbudet og for å se om tilbudet bidrar til sosial utjevning. For å styrke datagrunnlaget med flere elevsvar, arbeider fylkesrådmannen med å avklare om det kan legges inn spørsmål om skolefrokost i Ungdata-undersøkelsen våren 2022.

Fylkesrådmannens innstilling

1. Resultatene fra andre del av evalueringen av skolefrokostordningen tas til orientering.
2. Skolene må orientere godt om frokosttilbudet, slik at alle elever blir kjent med at ordningen eksisterer.
3. Skolene må legge til rette for dialog og medvirkning rundt utforming av skolefrokosttilbudet, blant annet ved å involvere elevrådet.

Ungdommens fylkesråds behandling av sak 55/2021 i møte den 29.09.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Tilleggsforslag fra Håvard Sømme:

UFR mener: Bør lages retningslinjer for skolefrokostordningen, slik at ordningen føres likt og bra på alle skoler.

Votering:

Tilleggsforslaget ble enstemmig vedtatt

Vedtak

- 1.Resultatene fra andre del av evalueringen av skolefrokostordningen tas til orientering.
- 2.Skolene må orientere godt om frokosttilbudet, slik at alle elever blir kjent med at ordningen eksisterer.
- 3.Skolene må legge til rette for dialog og medvirkning rundt utforming av skolefrokosttilbudet, blant annet ved å involvere elevrådet.

UFR mener: Bør lages retningslinjer for skolefrokostordningen, slik at ordningen føres likt og bra på alle skoler.

Fylkesrådet for funksjonshemmedes behandling av sak 63/2021 i møte den 04.10.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Arne Olav Hope, NHF kom med følgende tilleggsforslag:

4. Skolene må finne mer ut av gruppen som benytter seg av tilbudet ved en kvalitativ undersøkelse.

Votering:

Tilleggsforslag ble vedtatt mot en stemme (von Erpecom Vikse, Høyre).

Vedtak

- 1.Resultatene fra andre del av evalueringen av skolefrokostordningen tas til orientering.
- 2.Skolene må orientere godt om frokosttilbudet, slik at alle elever blir kjent med at ordningen eksisterer.
- 3.Skolene må legge til rette for dialog og medvirkning rundt utforming av skolefrokosttilbudet, blant annet ved å involvere elevrådet.
- 4.Skolene må finne mer ut av gruppen som benytter seg av tilbudet ved en kvalitativ undersøkelse.

Eldrerådets behandling av sak 50/2021 i møte den 05.10.2021:

Behandling

Vedtak

Inge Smith Dokken
fylkesrådmann

Christine Haver
avdelingsleder

Bakgrunn for saken

I 2018, i FT-sak 29/18, vedtakspunkt 6, ble fylkesrådmannen bedt om å fremme sak til fylkestinget om mulighetene og økonomiske konsekvenser av å tilby gratis frokost til alle elevene i våre skoler. Det ble så i FT-sak 148/18 og i økonomiplanen for 2019-2022 vedtatt å sette av 4 millioner kroner til gratis skolefrokost til elevene ved de fylkeskommunale videregående skolene i Rogaland i en 4-års periode.

Fylkesrådmannen anbefalte så at deler av midlene på folkehelsebudsjettet, i FU-sak 20/19, som er avsatt til kunnskapsutvikling og forskning i 2019, ble benyttet til utviklingen av et kunnskapsbasert evalueringsdesign i samarbeid med forsknings- og kompetansemiljø. En samarbeidsavtale ble utarbeidet med en lokal forskningsgruppe.

Gratis skolefrokost føyer seg inn i arbeidet med å ivareta og sørge for sunne kantiner og sunne levevaner, som er et av målene i Regionalplan for folkehelse 2013-2017. Det er også tidligere vedtatt i FT-sak 29/18 at de videregående skolene skal utarbeide en opptrappingsplan for hvordan skolen skal fortsette å stimulere til gode rammer for måltidene og ernæringsmessig kvalitet på tilbudet, uavhengig av driftsform. Det er tidligere vedtatt at det skal legges til rette for utstrakt samarbeid med elevene, slik at de kan påvirke vareutvalget i kantinene. Tilbudet om gratis skolefrokost vil være en naturlig del av skolens opptrappingsplan og støtte opp om den.

I vedtakspunkt 7 fra FT-sak 29/18 ble det vedtatt at evalueringen av ordningen skal legges frem for politisk behandling. Fylkestinget behandlet den første rapporten høsten 2019 i sak 101/2020 og tok saken til orientering.

I denne saken vil resultatene fra andre del av følgeevalueringen, midtevalueringen, bli presentert. Rapporten med funn kan leses i sin helhet i vedlegg 1.

Problemstilling

I FU-sak 20/19 ble det besluttet å sette av midler til følgeforskning av skolefrokostordningen som gjennomføres i de videregående skolene i perioden 2019 til 2022. I denne saken orienteres det om resultatene fra midtevalueringen av skolefrokostordningen, slik at fylkeskommunen kan vurdere behovet for tilpasninger underveis i tilbudet.

Saksopplysninger

Det ble signert en samarbeidsavtale mellom Rogaland fylkeskommune og Universitetet i Stavanger om følgeforskning på skolefrokosttilbudet i november 2019. Den første undersøkelsen ble gjennomført i starten av skoleåret 2019/2020, deretter en midtveis i april 2021 og det planlegges for en sluttevaluering i skoleåret 2022/2023. Evalueringsprosjektet avsluttes våren 2023. Da vil det bli fremlagt en ny sak til politisk behandling.

Hensikten med følgeevalueringen er å følge tiltaket over tid for å si hvor vi er med skolefrokosttilbudet, for å få bedre forståelse hvor vi vil og for å kunne gjøre tilpasninger underveis. Deltar elever på videregående skole i gratis skolemåltider – hvorfor og hvorfor ikke? Hva er deres oppfatning av viktigheten av å spise frokost for konsentrasjon, læring og sosialt liv? Det er fortsatt et ønske å få bedre forståelse om kost-nytte effekten av

skolefrokostordningen, samt å fremskaffe informasjon om hvem som benytter tilbudet med tanke på utjevning av sosiale forskjeller. Resultatene vil være en del av kunnskapsgrunnlaget for fremtidige vurderinger av om skolefrokost bør videreføres.

Gjennomføringen, med lærdom fra de første undersøkelsene:

Evalueringen består av to ulike spørreundersøkelser, en til elevene og en til rektor og kantineleder. Spørsmål til rektorene og kantinelederne er stort sett de samme som i tidligere spørreundersøkelser som fylkesrådmannen har gjennomført, men nå med spørsmål knyttet til gratis skolemat i tillegg og litt om det sosiale aspektet.

Det ble i 2021, som i 2019, også annonsert premiering for å motivere til deltakelse på undersøkelsen. I denne runden (2021) ble en tilfeldig klasse ved skolen med høyest svarprosent trukket ut. Dalane videregående skole hadde høyeste svarprosent (72%) og en vg2-klasse fikk 3000 kr som de kan benytte som de selv ønsker.

Undersøkelsen til elevene blir sendt ut til alle elever fra både VG1, VG2, VG3 og påbygg, ved alle fylkeskommunale videregående skoler i Rogaland. Det er høyest svarprosent hos elever som går første året, (altså ikke de samme som svarte i 2019) og fra elever på studiespesialisering.

Grunnet Covid-19 og hjemmeundervisning i starten av 2021 ble første distribusjon av undersøkelsen utsatt tre uker og ble først distribuert fra uke 6 i februar 2021, med siste svarfrist 29. april 2021 (etter flere purrerunder). Totalt 12 uker. Elevrådsdeltakere ble involvert i purrerundene av sentraladministrasjonen. Skolene fikk individuelle purringer der svarprosent fra de ulike skolene lå ved, med anmodning om å få elevene til å svare. Dette løfte svarprosenten.

Rektorer ble skriftlig orientert om fylkestingets behandling etter den første rapporten fra høsten 2019 i sak 101/2020, slik at eventuelle endringer kunne gjennomføres. I tillegg blir skolefrokostordningen etterspurt på skolebesøkene.

Det er fylkeskommunen som bestemmer hvilke tilleggsspørsmål som skal være med i spørreundersøkelsen Ungdata i videregående skole, men NOVA må godkjenne alle egenformulerte spørsmål. For å få representative elevsvar, arbeider fylkesrådmannen med å avklare om det kan legges inn spørsmål om skolefrokost i Ungdata-undersøkelsen våren 2022.

Undersøkelsen til kantine/skoleleder (del av kantineundersøkelsen) ble distribuert av fylkeskommunen samtidig som undersøkelsen til elevene. Besvarelser ble mottatt i perioden februar-mai 2021. Det varierte om undersøkelsen ble besvart av kantineleder, rektor eller begge, og ved enkelte skoler ble det også mottatt besvarelser fra flere kantineledere. I denne gruppen har svarprosenten vært stabilt høy, og det er derfor ikke gjort noen endringer i metoden for å innhente svar.

Siden 2013 har fylkesrådmannen organisert fagdag for kantineansatte. Kantinenettverket møtes en gang i året, og består av alle de videregående skolene sine kantiner, Tannhelse Rogaland, folkehelse og opplæring, og er et nettverk med mål om å styrke den faglige kompetansen hos de ansatte i kantinen og legge til rette for erfaringsutveksling. Funnene fra 2019 ble lagt frem for kantinenettverket, slik at nettverket kunne få en felles forståelse av rapporten og gjøre korrigerende tiltak. Tilsvarende gjennomgang fra midtevalueringen vil bli gjort i neste samling for kantinenettverket.

Resultater:

Elevundersøkelsen (figur 14, s. 20), viser at omtrent halvparten av elevene ikke benytter frokosttilbudet på skolen, mens 15-17% bruker tilbudet regelmessig og 33% av og til.

I rapporten kommer det frem at hovedårsakene til ikke å bruke frokosttilbudet på skolen er at de spiser hjemme, at de ikke liker maten eller ikke vil gå på skolen tidligere for et gratis måltid. 13 % oppgir at de også har et tilbud i første friminutt, ellers er i overkant av 80 % av frokosttilbudet før skolestart. (tabell 4, s. 19). 9% svarer at de ikke har servering og 12% svarer at de ikke har kjennskap til ordningen.

Figur 20. side 26, viser hva som skal til for å få elevene til å delta i skolefrokostordningen (svar i prosent). Grunnene for å spise skolefrokost regelmessig oppgis å være å ha nok tid til å spise, maten må gi dem næring, ha variasjon og gjerne varme måltider. Resultater fra kantineundersøkelsen viser at få skoler har andre alternativ enn å servere grøt til frokost. Den tradisjonelle norske frokosten med brødmat står sterkt også hos dagens ungdom når vi spør (i figur 10, s.15) hva elevene vanligvis spiser til frokost.

Elevene rapporterer om positive faglige og sosiale effekter knyttet til det å spise frokost. Funnene i undersøkelsene viser videre at elevene er mest opptatt av smak, lukt og utseende på frokosten. I tillegg oppgir elevene at de synes miljøet er viktig.

Resultater fra rektor og kantineledere.

Undersøkelsen til kantineleder og rektor ble gjennomført i en questback i samme tidsrom som elevenes undersøkelse. Det varierte om undersøkelsen ble besvart av kantineleder, rektor eller begge.

Det er usikkert hvor stor påvirkning pandemien har hatt på resultatene. Flere av skolene (88%) mener at Covid-19-situasjonen har påvirket organiseringen av frokosten.

De fleste skolene benytter restene fra skolefrokosten og porsjonsberegning gjør at det blir lite til overs. Fire skoler rapporterer at rester av grøt blir kastet, men ellers blir rester benyttet i andre retter underveis i uka og påsmurt selges til redusert pris. Dette støtter opp vedtak i sak 29/18, vedtakspunkt 6, om at kantineene må jobbe for minst mulig matsvinn i tilberedningen av skolefrokosten.

Samtlige av de kantineansatte mener at frokosten er «svært viktig» eller «ganske viktig» for elevenes helse og konsentrasjonsevne. De aller fleste ser en betydning av frokosten i forhold til læringsmiljø i klassen, trivsel og sosialt miljø. Kantineansatt / rektor mener også at tilbudet om gratis skolefrokost kan virke utjevnende på sosiale / ressursmessige forskjeller mellom elevene.

Det er flere spennende funn i rapporten, og resultatene fra undersøkelsene kan leses i sin helhet i vedlegget til denne saken.

Fylkesrådmannens vurderinger

Svarprosenten ved årets undersøkelse er på 38 %. Selv om dette er noe bedre enn forrige undersøkelse i 2019 (32%), er det fortsatt lavt. Dette medfører at resultatene må tolkes med forsiktighet, at de ikke er absolutte eller sikre og at kun gir et grovt bilde. Det må derfor være et mål å få svarprosenten ytterligere opp ved sluttevalueringen av ordningen. Gjentatte purringer mot skolene ga i år resultater og løftet svarprosenten på slutten. Fylkesrådmannen mener det er viktig å ha et godt datagrunnlag når fylkeskommunen skal ta stilling til en eventuell videreføring av ordningen. Tiltak for å få opp svarprosenten neste gang vil være tidlig involvering av elevrådet og bruk av klassens time, samt fortsatt bruk av premiering og purringer til skolene. Denne følgesevalueringen er ikke obligatorisk for skolene å utføre. For å støtte opp om undersøkelsen vil fylkesrådmannen implementere spørsmål i ungdata våren 2022 (obligatorisk å svare på) som et supplement.

Dataen tilsier at 15-17 % av elever benytter frokosttilbudet i Rogaland fast, 33% av og til, mens ca halvparten ikke benytter seg av tilbudet. Tallene er de samme som i undersøkelsen i 2019. Ved oppstart og ved budsjettering for ordningen ble det estimert at ca 20 % ville benytte seg av tilbudet med gratis skolefrokost. Estimater bygde hovedsakelig på tall fra andre fylkeskommuner. Resultatene fra undersøkelsen nå viser dermed at antallet som benytter seg fast av tilbudet ligger relativt tett opp mot det som var forventet ved oppstart. Samtidig mener fylkesrådmannen at fylkeskommune ikke kan se seg tilfreds med disse tallene. Målet bør være å få flere elever til å benytte seg av ordningen, og å vite mer om hvem som benytter seg av den.

9% av elevene svarer at de ikke har servering og 12% svarer at de ikke har kjennskap til ordningen, og dette tyder på at informasjon om frokosttilbudet må bedres på noen av skolene.

I 2018, fra FT-sak 29/18, vedtakspunkt 2 står det at som hovedregel skal skolene selv ha ansvar for kantinedriften for å sikre et sunt, godt og variert varesortiment. Det må legges til rette for at elevrådet og kantineleder får et godt samarbeid slik at elevene kan være med å påvirke sortimentet i kantine.

Fylkesrådmannen mener at medvirkning er med på å skape eierforhold, tilknytning og demokratiske prosess mellom elever og staben i skolen. I tillegg oppgir flere av elevene at de mangler matlyst og tid, og at det er grunnen til at de ikke spiser frokost. Flere skoler kan vurdere om det lar seg gjøre å ha tilbudet ut i første friminutt.

Fylkesrådmannen ser også at elevene svarer både i 2019 og 2021 at de helst spiser grovt bakverk, meieriprodukter og frokostblanding før havregrøt og grøt. De fleste skolene oppgir at de serverer grøt. En dialog med elevene om tilbudet, for å få mer mat de liker, kan være med å påvirke at flere benytter tilbudet. Dersom skolen har kapasitet og kan imøtekomme elevenes ønsker, kan tilbudet treffe bedre. Skal det serveres annen frokost, kan det kreve økte ressurser til ordningen. Kantinenettverket vil bli orientert om funnene i midtveisevalueringen for å kunne gjøre nødvendige justeringer ute på skolene i håp om å øke bruke av skolefrokostordningen.

Midtveisevalueringen gir lite nye opplysninger i forhold til den første evalueringen. Det er fortsatt relativt få som fast benytter seg av ordningen, og vi vet for lite om ordningen treffer de elevene som trenger den mest og om den bidrar til utjevning av sosiale ulikheter. Ordningen med gratis skolefrokost er vedtatt for en fireårsperiode. For å kunne forsvare ordningen og ta stilling til en eventuell videreføring, mener fylkesrådmannen det er viktig å få opp bruken av gratis skolefrokost og at sluttevalueringen gir svar på om ordningen treffer rett. Tiltakene beskrevet over vil forhåpentligvis bidra til dette.

Gratis skolefrokost forventes i utgangspunktet å være en viktig bidragsyter for å utjevne sosiale forskjeller, både med hensyn til frokostspising blant barn og unge, god helse og mulighet for et godt læringsmiljø og -utbytte. Dette understøttes av at rektorer/kantineledere på nær alle skoler oppgir at frokosten er «svært viktig» eller «ganske viktig» for elevenes helse og konsentrasjonsevne. De aller fleste ser også en betydning av frokosten i forhold til læringsmiljø i klassen, trivsel og sosialt miljø, elevenes kostholdsvaner, samt at frokost kan virke utjevnende på sosiale/ressursmessige forskjeller mellom elevene. Utover dette er svarprosenten hos elevene for lav til å kunne si noe sikkert om bidraget til utjevning av sosiale forskjeller.

For at skolefrokost skal ha et utjevnende aspekt, er det viktig at det gis gratis som et tilbud til alle. Skoler som tar midlene inn i kantinedrift, må påse at det kommer elevene til gode i et frokosttilbud. Midlene skal gå til et gratis mattilbud til elevene.

Fylkesrådmannen ønsker at administrasjonen fortsetter arbeidet med å få på plass spørsmål om skolefrokost inn i Ungdata. Bruk av Ungdata kan også ha positiv innvirkning for å oppnå en bedre evaluering etter spørreundersøkelsen i 2023.

Konklusjon

Undersøkelsen viser at 15-17% fast benytter ordningen med skolefrokost. Nær alle skolene har klart å tilby skolefrokost til elevene gjennom coronaperioden. Fylkesrådmannen mener det er viktig å gi et likt tilbud til alle elever ved de videregående skolene i Rogaland.

For å få flere til å benytte tilbudet må skolene sørge for at elevene er orientert om ordningen og tas med i utformingen av tilbudet. Skolene er forpliktet til å gi skolefrokost /havregrøt til de elevene som ønsker det.

Det er behov for mer data, blant annet for å få vite hvilken gruppe elever som benytter seg av tilbudet og for å se om tilbudet bidrar til sosial utjevning. For å styrke datagrunnlaget med flere elevsvar, arbeider fylkesrådmannen med å avklare om det kan legges inn spørsmål om skolefrokost i Ungdata-undersøkelsen våren 2022.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2021/46409- 1
Saksbehandler: Elisabeth Krohn
Avdeling: Seksjon for opplæring i skole OPS

Gratis sanitetsprodukter til jenter ved fylkeskommunale videregående skoler i Rogaland**Sakens gang**

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
56/2021	29.09.2021	Ungdommens fylkesråd
64/2021	04.10.2021	Fylkesrådet for funksjonshemmede
49/2021	05.10.2021	Opplæringsutvalget Fylkestinget

Sammendrag

Fylkesrådmannen mener at gratis sanitetsprodukter og bedre tilgjengelighet er bra for jenter i videregående skoler i Rogaland. Det foreslås at tilbudet blir tilgjengelig for alle, og at det settes av kr. 700 000,- i neste års budsjettet til dette.

Fylkesrådmannens innstilling

1. Det åpnes for en prøveordning med å tilby gratis sanitetsprodukter ved de fylkeskommunale videregående skolene i Rogaland fra og med skoleåret 2022/2023.
2. Antatt kostnad på 700.000 kroner behandles i forbindelse med budsjettprosessen for 2022.
3. Prøveordning med gratis sanitetsprodukter evalueres etter to år.

Ungdommens fylkesråds behandling av sak 56/2021 i møte den 29.09.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Tilleggsforslag fra Daniel Pedersen Gjeitanger

Ungdommens fylkesråd mener:

At bind og tamponger skal være gratis på alle jentetoaletter og kjønnsnøytrale toaletter på skoler som har dette. Det skal også være mulig å få hos helsesykepleier dersom en ønsker det. For å også ivareta transpersoner.

Votering:

Tilleggsforslaget ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Det åpnes for en prøveordning med å tilby gratis sanitetsprodukter ved de fylkeskommunale videregående skolene i Rogaland fra og med skoleåret 2022/2023.
2. Antatt kostnad på 700.000 kroner behandles i forbindelse med budsjettprosessen for 2022.
3. Prøveordning med gratis sanitetsprodukter evalueres etter to år.

Ungdommens fylkesråd mener:

At bind og tamponger skal være gratis på alle jentetoaletter og kjønnsnøytrale toaletter på skoler som har dette. Det skal også være mulig å få hos helsesykepleier dersom en ønsker det. For å også ivareta transpersoner.

Fylkesrådet for funksjonshemmedes behandling av sak 64/2021 i møte den 04.10.2021:

Behandling

Tilleggsforslag fra fylkesrådet for funksjonshemmede:

4. Dispensere for sanitetsproduktene må være universelt utformet.

Votering:

Innstillingen samt tilleggssforslaget ble vedtatt mot en stemme (von Erpecom Vikse, Høyre)

Vedtak

1. Det åpnes for en prøveordning med å tilby gratis sanitetsprodukter ved de fylkeskommunale videregående skolene i Rogaland fra og med skoleåret 2022/2023.
2. Antatt kostnad på 700.000 kroner behandles i forbindelse med budsjettprosessen for 2022.
3. Prøveordning med gratis sanitetsprodukter evalueres etter to år.
4. Dispensere for sanitetsproduktene må være universelt utformet.

Inge Smith Dokken
fylkesrådmann

Eiliv Fougner Janssen
fylkesopplæringssjef

Bakgrunn for saken

Bakgrunn for saken er vedtak gjort i FT-sak 116/20 Økonomiplan 2021-2024 - Årsbudsjett 2021 Sanitærprodukter.

Det bes om en sak der man ser på mulighetene for å kunne bidra med sanitærprodukter til jenter på de videregående skolene, ettersom denne kostnaden rammer jenter spesielt.

Med dette forstås det at det bør være god tilgjengelighet på sanitetsprodukter mens elevene er på skolen. Det forstås videre at produktene bør være gratis. Fylkesrådmannen har videre i saksforelegget valgt å bruke ordet sanitetsprodukter.

Problemstilling

I Skottland og Frankrike er bind og tamponger gjort gratis og tilgjengelig for alle elever og studenter, flere andre land er også i gang med dette. De har tilgjengeliggjort sanitetsprodukter på en skånsom og verdig måte.

I dag har de fleste elever med seg egne sanitetsprodukter. Spørsmålet er om dette bør endres til at det blir gratis tilgjengelige sanitetsprodukter ved de fylkeskommunale videregående skolene i Rogaland i skoletiden.

Saksopplysninger

Slik situasjonen er i dag er det et svært begrenset tilbud på skolene når det gjelder tilgjengelighet av sanitetsprodukt.

I følge flere av skolene er det i dag et system der helsesykepleier ev. miljøarbeider kjøper inn eller deler ut sanitærprodukter ved behov. Ved noen skoler har også resepsjonen liggende sanitetsprodukter.

Helsesykepleiere ved flere av våre skoler påpeker at det er et stort behov for å ha sanitetsprodukter liggende på skolen. Produktene må være lett tilgjengelige.

Skolene har i dag ikke midler i sine budsjett til å dekke gratis sanitetsprodukter til jentene.

Fylkesrådmannens vurderinger

Tilgjengelighet:

Fylkesrådmannen mener det er viktig at tilgjengeligheten er god, og at elevene i minst mulig grad må spørre ansatte ved skolen.

Det å bruke helsesykepleier til utlevering er ikke en god løsning for alle da flere skoler ikke har helsesykepleier i full stilling.

Under beskrives ulike forslag til alternativer når det gjelder tilgjengelighet:

Alternativ 1, dispenser på jente toaletter

En løsning kan være å montere dispensere eller en annen form for beholder på toalettene. Her vil f.eks. renholdspersonellet kunne fylle på i forbindelse med renhold av toalettene. Fordelen

ved å ha dispensere på toalettene, er tilgjengeligheten for brukerne. Faren kan imidlertid være at en ikke har god kontroll over forbruket ved at hamstring kan forekomme.

Alternativ 2, beholder/boks ved helsesykepleiers kontor

Noen skoler mener det kan være en fordel å ha en beholder eller en oppbevaringsboks utenfor helsesykepleier sitt kontor sammen med andre rekvisita som helsesykepleier har tilgjengelig utenfor kontoret. Fordelen er at en har bedre oversikt over forbruket. Ulempen er at det for noen elever er langt å gå, og dermed mindre tilgjengelig.

Alternativ 3, utlevering fra resepsjon

En annen mulighet er at sanitetsproduktene kan utleveres i resepsjonen etter behov. En vil da ha god kontroll over utleveringen og forbruk, men «tungvint» for jentene som etterspør produktene. Videre kan det bli en stor belastning for kontorpersonalet ved at dette blir en tilleggsoppgave.

Fylkesrådmannen ser at tilgjengelighet kan og bør håndteres forskjellig på skolene. Det bør være opp til skolen og velge den løsning som passer best innenfor deres rammer.

Kostnad

Totalt er det ca. 8000 jenter ved de fylkeskommunale videregående skolene. Basert på antallet jenter og priser på produktene anslår fylkesrådmannen kostnadene til ca. 1. mill. kroner for ett skoleår. Dersom en antar at 30% av jentene ikke ønsker å benytte seg av tilbudet, vil kostnaden være ca. 700 000 kroner pr. skoleår.

Det må innarbeides 700.000 kroner i neste års budsjett- og økonomiplan. Beløpet fordeles prosentvis til skolene basert på antallet jenter ved den enkelte skole.

Konklusjon

Fylkesrådmannen mener at gratis sanitetsprodukter og bedre tilgjengelighet er bra. Det foreslås at tilbudet blir tilgjengelig og at det settes av 700 000 kroner i 2022-budsjettet til dette.

Innkjøp må gjøres innenfor de rammeavtaler som finnes i fylkeskommunen, eventuelt må en inngå nye.

Det knytter seg noe usikkerhet til kostnaden, og fylkesrådmannen vil derfor foreslå at tilbudet evalueres etter to år, og ses på som en prøveordning.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2021/48740- 1
Saksbehandler: Christine Egeland Bøe
Avdeling: Bygg- og eiendomsavdelingen

Leie av internathybler ved Sauda videregående skole -Toppvolley linjen**Sakens gang**

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
50/2021	05.10.2021	Opplæringsutvalget
171/2021	19.10.2021	Fylkesutvalget Fylkestinget

Vedlegg:

1	Bilag 1 Partnerskapsavtale
2	Bilag 2 Kart
3	Bilag 3 Leieavtale 2014

Sammendrag

Det har vært gjennomført en omfattende kartlegging for å se på muligheten for at fylkeskommunen inngår et leieforhold med Suldal kommune (SK) / Ryggjatun Eigedom AS (REAS) om internathybler til elever ved toppidrettslinjen Toppvolley Norge (TVN) underlagt Sauda videregående skule. Internatet er i dårlig stand og det er behov for renovering og bedre utnyttelse av internatet.

Utleieforholdet som omtales i dette saksfremlegget der fylkeskommunen inngår et leieforhold med SK og selv igjen leier ut hybler til egne elever, vil sikre SK/REAS fradrag for mva. for investeringen i nytt anlegg. Det vil også komme elevene ved skolen til gode med redusert månedsleie da uten mva.-tillegg slik som i dagens situasjon.

Ved å bidra til at SK får renoverert internatet sikres det at TVN kan fortsette å ta imot elever til toppidrettslinjen underlagt Sauda videregående skule. Linjen er et landsdekkende idretts- og skoletilbud som byr på utvikling både i innendørs volleyball og sandvolleyball. TVN er et viktig trekkplaster både for SK og for Sauda videregående skule.

Fylkesrådmannen vurderer at inngåelse av avtalen med SK/ REAS er i tråd med fylkeskommunens ansvar for tilrettelegging for utvikling og verdiskapning i hele fylket. Dette samsvarer med Partnerskapsavtalen inngått 27.06.2008 mellom blant annet Rogaland fylkeskommune, Statkraft Energi AS, Norges Volleyforbud og Suldal kommune, hvor det framkommer at fylkeskommunen har en ledende rolle blant annet i å bidra til å tilrettelegge for et fullverdig opplæringsstilbud ved Sauda videregående skule.

Fylkesrådmannens innstilling

1. Fylkesrådmannen gis fullmakt til å fremforhandle og inngå leieavtale med Suldal kommune / Rygjatun Eigedom AS innenfor de rammer som følger av saksutredningen.
2. Fylkesrådmannen kommer tilbake med ny sak dersom prosessen med inngåelse av leieavtale ikke fører frem

Inge Smith Dokken
fylkesrådmann

Heidi Klaveness
bygg- og eiendomssjef

Bakgrunn for saken

Toppvolley Norge (TVN) er en toppidrettslinje underlagt Sauda videregående skule, eid av Rogaland fylkeskommune. Sauda videregående skule holder til på tre lokasjoner, to i Sauda og en på Sand. TVN holder til på Sand i Suldal kommune.

Sauda videregående skule viser til at linjen på Sand har en målsetning om ferdigheter på internasjonalt juniornivå og står for daglig undervisning i volleyballtrening. Skolen tilbyr et landsdekkende idretts- og skoletilbud som byr på utvikling både i innendørs volleyball og sandvolleyball. Alle elevene på TVN bor på internatet. Internatet er en nødvendighet i forbindelse med TVN tilbudet da det inkluderer alle elevene som går på linjen.

Mange av elevene på TVN deltar på internasjonalt nivå mens de er elever, og enda flere oppnår dette nivået i etterkant av TVN. Mer enn halvparten av TVN-elevene deltar på eliteserienivå i etterkant av vgs. Flere tidligere elever på TVN har deltatt i EM, VM og OL, og mange deltar på internasjonalt nivå i flere år i etterkant. Norges idrettsforbund registrerer også at tidligere TVN-elever har en lavere frafallsprosent fra idrettsaktivitet enn idrettsungdom som følger andre skoleløp. Resultatene viser også at elevene som kombinerer skolegang med spisset toppidrett generelt klarer seg bedre enn elever som går på det ordinære utdanningsprogrammet ST. Antall elever som ikke gjennomfører med bestått er tilnærmet lik null.

Avdelingen på Sand har svært gode og varierte treningsanlegg tilgjengelig i nærområdet som lånes av Suldal kommune. Gjennom tilbudet sysselsettes rundt 30 personer som blant annet dekker trenere, internatdrift og øvrig støtteapparat. Trenere og ansatte i støtteapparatet er ansatt i Rogaland fylkeskommune. I og med at tilbudet er plassert på Sand og elevene bor i internat, har driften også betydning for lokalsamfunnet.

Fylkestinget har gjennom sak FT 30/21 «Rogaland fylkes satsning på spisset toppidrett i kombinasjon med opplæring» vedtatt bl.a. følgende:

- 1. Rogaland fylkeskommune viderefører satsingen på spisset toppidrett i kombinasjon med opplæring gjennom tilbudene Toppvolley Norge (TVN) og Talenter mot toppen (TMT).*
- 2. Tilbudene ligger fast i tilbudsstrukturen fra skoleåret 2022/2023.*

Fylkeskommunen har forpliktet seg gjennom en partnerskapsavtale (Partnerskapsavtale) av 2008 mellom blant annet Norges Volleyballforbund og Suldal kommune, til å «samordne, optimalisere og forplikte ressursbruken med sikte på videre utvikling» av tilbud innen idrett, opplæring samt videre verdiskapning i Indre Ryfylke se bilag 1.

SK / REAS driver internatet for TVN på Sand. REAS er 100% eid av SK. Rygjtun består av bygningene som før var Ryfylke folkehøgskole jf. bilag 2. Internatdriften på Rygjtun i tettstedet Sand inkluderer både rom, fellesareal og kjøkken.

Internatet er i dårlig stand og har behov for renovering. Det vil i den forbindelse være behov for å gjøre store investeringer. I forbindelse med renoveringen har SK sett nærmere på en annen ordning for drift og eierskap av bygningsmassen på Rygjtun.

SK ønsker utleie til fylkeskommunen for å få fradrag for mva. på investeringen for nytt internat og samtidig kunne tilby elevene månedsleie uten mva. Videregående opplæring er en fylkeskommunal oppgave og regnes som en del av fylkeskommunens kompensasjonsberettigede virksomhet.

I vurderingen om fylkeskommunen kan inngå avtale om å leie hybler – for videre utleie til egne elever, må fylkesrådmannen vurdere følgende problemstillinger:

- Risiko for leieobjektet i leieperioden
- Administrering av fakturering til elevene
- Kompensasjon for merverdiavgift ved avtale om utleie

Problemstilling

For at kommunen/REAS skal kunne kreve fradrag for mva. på hele investeringen, må leieperioden settes til minimum 10 år. I utkast til leieavtale er det innarbeidet en leieperiode på 10 år, men under den forutsetning at tilbudet for TVN opprettholdes i perioden. Kommunen vil følgelig i avtalen påta seg en økonomisk risiko knyttet til et eventuelt tap av mva. kompensasjon.

Selv om foreslått leieperiode på 10 år ikke er juridisk bindende for fylkeskommunen all den tid det er innarbeidet en forutsetning om at tilbudet opprettholdes i perioden, kan avtalen likevel føre til et visst press for at tilbudet ved TVN opprettholdes i leieperioden. Det må vurderes om fylkeskommunen skal inngå avtale med SK/REAS.

Saksopplysninger

Fylkesrådmannen vil i det følgende redegjøre kort for de ulike aspektene ved å inngå leieavtalen.

Risiko for leieobjektet i utleieperioden

Fylkeskommunen har inngått lignende leieforhold tidligere, en avtale fra 01.12.2014 vedrørende hybelbygg til Sauda videregående skule. Leieavtalen er inngått mellom Rogaland fylkeskommune og privat utbygger Leabøen AS, ref bilag 3. Rogaland fylkeskommune leier her ut lokalene som hybler til elevene ved Sauda videregående skule. Det bemerkes at Rogaland fylkeskommune i dette utleieforholdet har forpliktet seg til å bære en del av kostnadene.

Leieforholdet som foreslås på Ryggjatun skiller seg fra avtalen i Sauda fra 2014 ved at dette leieforholdet blir konstruert som et «nullsumspill» for fylkeskommunen, ved å avtale seg bort fra ansvar og risiko vedr leieobjektet. Det vil være SK/REAS som fortsatt vil bære den økonomiske risikoen for leieobjektet herunder risikoen for om hybler står tomme og ansvaret for alt vedlikehold og utgifter knyttet til leieobjektet.

Kompensasjon for merverdiavgift (mva.) ved avtale om utleie

SK vil ikke være i posisjon til å kreve mva.- kompensasjon for oppgraderingen dersom eiendommen /internatet kun overføres til kommunen Jf. lov om kompensasjon for merverdiavgift (kompensasjonsloven) § 4 første ledd. Oppgraderingen skjer da ikke til bruk i SKs virksomhet. Ved utleie til fylkeskommunen havner derimot utgiften i fylkeskommunens virksomhet som er i posisjon til å kreve mva.-kompensasjon ihht § 4 annet ledd nr. 3. Forutsetning for fradrag for mva. for hele investeringen er utleie til kompensasjonsberettiget virksomhet (eller til virksomhet med rett til fradrag for mva.) i minimum 10 år. For at fylkeskommunen skal binde seg i 10 år, vil det i en eventuell avtale likevel settes en forutsetning om at tilbudet til TVN består i hele leieperioden.

SK /REAS kan frivillig registrere seg i forbindelse med utleie av bygg, jf. merverdiavgiftsloven § 2-3 første ledd bokstav b. SK/REAS kan dermed kreve fradrag for inngående mva. og legge på mva. ved fakturering av utleie til fylkeskommunen. Fylkeskommunen kan kreve mva.-

kompensasjon og viderefakturere til elevene nettosummen uten å legge på mva. Rimeligere leiesum for elevene blir således en gunstig konsekvens gjennom et slikt leieforhold mellom SK/REAS og fylkeskommunen.

Det må vurderes om fylkeskommunen likevel ikke er i posisjon til å kunne kreve mva.-kompensasjon, ettersom intensjonen er at fylkeskommunen ikke skal påta seg noe risiko for leieobjektet. En konsekvens av uthuling av risiko i leieforholdet kan resultere i å ikke være berettiget mva.-kompensasjon. Dette vil bli vurdert nærmere forut for en eventuell inngåelse av leieavtale gjennom en BFU (bindende forhåndsuttalelse) fra Skatteetaten.

Administrering av fakturering til elevene

For å sikre mva.-kompensasjon vil det være fylkeskommunen som fakturerer elevene direkte. Dette kan muliggjøres gjennom at ansatte i SK fakturerer gjennom et IT-verktøy som åpner for en slik funksjonalitet, eller at fylkeskommunen selv fakturerer gjennom ordinære faktureringsrutiner.

Fylkesrådmannens vurderinger

Videregående opplæring er en fylkeskommunal oppgave, og regnes som en del av fylkeskommunens kompensasjonsberettigede virksomhet

Slik fylkesrådmannen ser det, vil det å bidra til mva. kompensasjon i denne saken være en naturlig konsekvens av at TVN er en videregående opplæring og under ansvaret til fylkeskommunen.

Etter fylkesrådmannens vurdering, er det likevel ikke naturlig at fylkeskommunen påtar seg risiko for leieobjektet mv. For å få klarhet i om en slik leieavtale, hvor fylkeskommunens risiko er minimert, vil danne grunnlag for mva.-kompensasjon vil det innhentes en bindende forhåndsuttalelse fra Skatteetaten (BFU).

Fylkesrådmannen vurderer at inngåelse av avtalen med SK/REAS er i tråd med fylkeskommunens ansvar for tilrettelegging for utvikling og verdiskapning i hele fylket. Oppgraderingen av internatet muliggjør opprettholdelse av botilbudet på Rygгатun, og utgjør en viktig forutsetning for den videre utvikling av toppidrettslinjen TVN ved Sauda videregående skule.

Konklusjon

Fylkesrådmannen tilrår følgende:

1. Fylkesrådmannen gis fullmakt til å fremforhandle og inngå leieavtale med Suldal Kommune / Rygгатun Eigedom AS innenfor de rammer som følger av saksutredningen.
2. Fylkesrådmannen kommer tilbake med ny sak dersom prosessen med inngåelse av leieavtale ikke fører frem.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2021/49605- 1
Saksbehandler: Elise Breivik
Avdeling: Seksjon for opplæring i skole OPS

Økonomiske og prinsipielle sider ved studieturer og ekskursjoner

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
	05.10.2021	Opplæringsutvalget
59/2021	29.09.2021	Ungdommens fylkesråd
69/2021	04.10.2021	Fylkesrådet for funksjonshemmede
51/2021	05.10.2021	Opplæringsutvalget

Sammendrag

Statsforvalteren gjennomførte i 2020 tilsyn ved 16 videregående skoler i Rogaland fylkeskommune. Temaet for tilsynet var gratisprinsippet, slik det går frem av opplæringslovens § 3-1 niende ledd. Statsforvalteren fant at de videregående skolene i Rogaland ikke overholder regelverket for gratisprinsippet når det gjelder bruk av studieturer som ledd i opplæringen. Med bakgrunn i Statsforvalterens konklusjon i tilsynsrapporten, bad opplæringsutvalget Fylkesrådmannen fremlegge en drøfting av de prinsipielle og økonomiske sidene ved bruk av studieturer som ledd i opplæringen, og som samtidig ikke bryter med gratisprinsippet, Opplæringsloven § 3-1 niende ledd. Studieturer legger grunnlag for å realisere kompetansemålene i fag, og for personlig utvikling og vekst for elevene. Det er lett å finne prinsipielle argumenter for hvorfor bruke studietur som ledd i opplæringen. De økonomiske sidene ved bruk av studieturer er utfordrende for skolene. Det er krevende å gjennomføre obligatoriske turer innenfor skolenes budsjetttrammer og i tråd med gratisprinsippet. Det er lite rom for å arrangere andre typer studieturer.

Fylkesrådmannens innstilling

1. Saken tas til orientering.
2. Kostnader til læreplanpålagte studieturer vurderes i budsjettet

Inge Smith Dokken
fylkesrådmann

Eiliv Fougner Janssen
fylkesopplæringssjef

Bakgrunn for saken

Opplæringsutvalgets behandling av sak 7/2021 «Gratisprinsippet ved studieturer – orientering etter tilsyn ved Fylkesmannen i Rogaland» i møte den 02.02.2021.

Opplæringsutvalget tok til etterretning Statsforvalterens konklusjon etter tilsyn knyttet til skolenes praktisering av gratisprinsippet ved studieturer. Opplæringsutvalget ba fylkesrådmannen om å komme tilbake med en sak som drøfter de økonomiske og prinsipielle sidene i bruk av studieturer og ekskursjoner som et ledd i opplæringen, og som samtidig er innenfor gjeldende lovverk og retningslinjer.

Problemstilling

Fylkesrådmannen presenterer her en drøfting av økonomiske og prinsipielle sider i bruk av studieturer og ekskursjoner som ledd i opplæringen og som samtidig ikke bryter med gratisprinsippet, opplæringslovas § 3-1.

Saksopplysninger

Statsforvalteren i Rogaland leverte 20.11.20 «Tilsynsrapport Gratisprinsippet i videregående opplæring – Rogaland fylkeskommune».

Statsforvalteren har funnet at de videregående skolene i Rogaland ikke overholder regelverket for gratisprinsippet når det gjelder turer/ekskursjoner med overnatting som skal være gratis for elevene. Skolen har ikke dekket alle kostnader, men krevd ulike former for egenbetaling som donasjoner og dugnader. Rogaland fylkeskommune fikk pålegg om å rette opp følgende forhold, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven § 30-4: Rogaland fylkeskommune må sørge for at opplæringen blir gjennomført i samsvar med kravene i opplæringsloven § 3-1 niende ledd.

Opplæringa i offentlig videregående skole eller i lærebedrift er gratis. Fylkeskommunen har ansvaret for å halde elevane med nødvendige trykte og digitale læremiddel og digitalt utstyr. Elevane kan ikkje påleggjast å dekkje nokon del av utgiftene til dette utover det som følgjer av forskrift. Fylkeskommunen kan påleggje elevane, lærlingane, praksisbrevkandidatane og lære kandidatane å halde seg med anna individuelt utstyr som opplæringa til vanleg gjer det nødvendig å ha. (opplæringsloven § 3-1 niende ledd).

Læreplanen i et fag er forskriftsfestet. Dette innebærer at skolen er pålagt å gi opplæring i alle kompetansemål i læreplanen, og at skolen ikke kan velge å utelate noen av kompetansemålene. I fag med kompetansemål som beskriver måloppnåelse ved at elever deltar i

planlegging og gjennomføring av tur, er derfor dette en obligatorisk del av opplæringen. I vurderingsforskriften § 3-15¹ slås det fast at ved fastsettelse av standpunktkarakter er det ikke anledning til å vurdere kompetanse bare på grunnlag av noen utvalgte kompetansemål.

Hvordan definere en studietur eller ekskursjon?

Fylkesrådmannen er bedt om å legge frem en drøfting av de prinsipielle og økonomiske sidene i bruka av studieturer og ekskursjoner som ledd i opplæringen og som er innenfor lovkravene i § 3-1, niende ledd. I skolesammenheng blir begrepene studietur og ekskursjon brukt, og ofte med samme meningsinnhold. En ekskursjon kan defineres som en utflukt med studium eller undervisning som formål. For å avgrense drøftingen brukes *studietur* og inkludere turer med og uten overnatting. Et bedriftsbesøk og en friluftstur blir derfor begge studieturer som kan knyttes til kompetansemål i faget.

Hva er «gratisprinsippet»?

Udir har i forarbeidene til Opplæringsloven og tolkningsuttalelse til § 3-1 *Gratisprinsippet* vist til uttalelse under 2-15 som omhandler *Rett til offentlig grunnskoleopplæring*. Her gis eksempler på hvordan skoler kan argumentere for å arrangere studieturer. En slik vurdering gir grunnlag for å vurdere om studieturer er en del av opplæringen og skal foregå i skolens regi.

Momenter i en slik vurdering kan være:

- reisen foregår i skoletiden
- turen er en del av opplæringen etter læreplanene for fag
- lærere er med på turen og mottar lønn
- det er utarbeidet regler for turen, med f.eks. sanksjoner for hjemsendelse
- skoleeier er ansvarlig dersom det oppstår uhell
- turen fremgår av skolens virksomhetsplan/årsplan
- de som ikke er med på turen har et organisert opplæringstilbud

Dette er momenter som er gitt som eksempel, og det er nok at et eller flere av momentene er til stede for at studieturen ansees som del av opplæringen og skal være gratis. Dersom ingen av momentene er til stede, vil studieturen ikke ha noe med opplæringen å gjøre (Stette 2019, s. 72).

¹ Forskrift til opplæringslova (FOR-2006-06-23-724). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724>

Som en følge av Statsforvalteren sitt tilsyn skal Rogaland fylkeskommune gjennom en egenerklæring og en redegjørelse dokumentere at pålegget fra 20.11.2020 er rettet. Statsforvalteren konkluderer i tilsynet med at de videregående skolene må sørge for at opplæringen blir gjennomført i samsvar med kravene i opplæringsloven § 3-1 niende ledd, og rektor på den enkelte skole skal sikre at

- turer som er en del av opplæringen, er gratis for elevene
- gaver fra elever og foreldre må være frivillige, og gavene må være gitt uten noen form for press
- det ikke er synlig hvem som ikke gir gaver
- skolen ikke tar initiativ til turer som krever egen- eller foreldrebetaling
- skolen ikke krever at elevene eller foreldrene skal dekke utgiftene til hjemreise etter bortvisning

Statsforvalterens pålegg om retting innebærer krav til skoleeier om et forsvarlig system. Dette innebærer at rektor må ha bestemt en fast framgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Skolen må selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå fram i hver enkelt sak. Rektor må i tillegg følge opp at de som jobber på skolen, bruker framgangsmåten i praksis (Statsforvalteren 2021: Tilsynsrapport). Rogaland fylkeskommune har frist til 01.10.2021 å dokumentere hvordan rettingen er gjennomført på den enkelte videregående skole og på skoleeiernivå.

Verdier og prinsipper i opplæringen

I formålsparagrafen til opplæringsloven² fastsettes verdier som er med på å definere hva som er samfunnsoppdraget til de videregående skolene våre. Ser en på verbbruken i punktene under, så ser man at det er forventet at elevene får en opplæring som gir et godt grunnlag for personlig vekst og utvikling:

- «opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring
- byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane

² Opplæringsloven. (1997). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (LOV-1998-07-17-61). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

- bidra til å utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon
- gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den einskilde si overtyding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte
- utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrong
- lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst. Dei skal ha medansvar og rett til medverknad
- møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.»

Hvert ledd av Opplæringslovens formålsparagraf har verdier som samler Norge som samfunn. De er grunnlaget for vårt demokrati og de er grunnmuren i skolens virksomhet. «De må gjøres levende og få betydning for hver enkelt elev i skolefellesskapet gjennom formidling av kunnskap og utvikling av holdninger og kompetanse.»

Det er i Overordnet del av læreplanverket en finner verdigrunnlaget i opplæringslovens formålsparagraf og de overordnede prinsippene for grunnopplæringen. Slik gir Overordnet del retning for opplæringen i fag, og presiserer at alle fag skal bidra til å realisere opplæringens formål. Overordnede del beskriver grunnsynet som skal prege skolens pedagogiske praksis. I Overordnet del ser en at læringen skal knyttes til tre tverrfaglige tema: folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap, og bærekraftig utvikling.³

Hvordan vurdere om en studietur er en del av opplæringen?

Skoleeier har et ansvar for at de videregående skolene gir elevene en opplæring i henhold til opplæringsloven og at innholdet i Overordnet del realiseres i alle fag. I tillegg skal opplæringen gjennomføres i henhold til fagets læreplan.

Før en studietur kan gjennomføre må det foretas en grundig vurdering. For det første må skolen forholde seg til Opplæringslovens krav om gratisprinsipp, og her er de momentene som er gitt i Udir sin tolkningsuttalelse et nyttig hjelpemiddel. Videre skal skolen ta stilling til om studieturen som læringsarena er egnet til å oppfylle kompetansemålene i læreplanene. For å

³ Udir (2020): Overordnet del. Opplæringens verdigrunnlag. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/opplaringens-verdigrunnlag/?lang=nob>

realisere krav i læreplan kan skolene gjennomføre to typer turer: 1. *Studieturer med krav i kompetansemål* og 2.: *Kompetansemål som realiseres på en bedre måte ved å gjennomføre en studietur*. For den andre kategorien er det også naturlig å trekke inn verdier i formålsparagrafen og tverrfaglige tema fra overordnet del.

Hvilke studieturer definerer skolene som obligatoriske og hjemlet i læreplan?

Fylkesrådmannens grunnlag for drøftingen av de prinsipielle og økonomiske sidene ved bruk av studieturer, er innhentet fra de videregående skolene. Skolene er bedt om å definere hvilke studieturer som er obligatoriske og hjemlet i kompetansemål i læreplanen for faget.

Studieturer i biologi, et programfag som tilbys på vg2 og vg3 studieforberedende, er egnet til å oppfylle kompetansemål innenfor hovedområdene «Den unge biologen» og «Biologisk mangfold». Mange skoler organiserer dette som en dagstur, ofte til et nærområde. Dersom det er mulig å få transportert hele elevgruppen med skolens egne busser, brukes disse. Alternativet er at skolen leier busser. Noen av skolene arrangerer feltturen for elever i Vg2 og Vg3 og da kan elevgrupper være på 60-120 elever. Estimater for en felttur vil være om lag 30.000 kroner for en elevgruppe på rundt 60 elever.

Geofag 2 har kompetansemål som innebærer at opplæringen skal gi elevene erfaring i å planlegge, gjennomføre, presentere og vurdere forsknings- og feltarbeid i en geotop. En måte å tilrettelegge for dette er at dra på studietur til Folgefonnssenteret. Innholdet i denne studieturen vil også være egnet til å oppfylle kompetansemålene innenfor andre hovedområder i læreplanen som «klimatendringer» og «jorda i forandring». Studieturen vil ha en varighet på to eller tre døgn og vil ha en samlet kostnad i underkant av 120.000 kroner for en gruppe på 30 elever medregnet transport, overnatting, inngangspenger med videre.

Idrettsturer er hjemlet i kompetansemål i programfagene **aktivitetslære** og **breddeidrett** i utdanningsprogrammet for idrettsfag. Aktivitetslære er programfag alle tre år for elever på idrettsfag og et gjennomgående kompetansemål er å planlegge, gjennomføre og vurdere tur med overnatting ute i ulike naturmiljøer og årstider. Skolene gir eksempler på hvordan de skaper varierte opplæringsarenaer som kan realisere kompetansekravene i læreplanen i aktivitetslære. Studieturene har en varighet på to overnattinger per tur og to ganger i året for slik å oppfylle kompetansemålene. Som hovedsak legges turene til nærmiljøet, mens en tur

vinterstid kan kreve at en krysser fylkesgrensen. Kostnadene for slike turer der skolen dekker reise, overnatting og heiskort mv, ligger rundt 100.000 kroner for en gruppe på 30 elever.

Breddeidrett har kompetansemål der studietur inngår. Skolene organiserer og gjennomfører studieturer som en dagstur eller som en overnattingstur over flere dager. Kanotur i Lussivassdraget med overnatting kan være egnet for å gi elevene variert opplæring for å nå kompetansemål i læreplanen. Et estimat for en kanotur med en overnatting for 30 elever koster om lag 30.000 kroner.

En oppsummering over hvilke studieturer skolen definerer som obligatoriske og hjemlet i læreplan, viser at dette er turer som må være del av opplæringen for å nå kompetansemål i læreplanen og som skolen ikke kan velge bort fordi alle kompetansemål skal danne grunnlaget for opplæringen og også for fastsettelse av standpunktkarakter. I tillegg til at turene gir konkrete og varierte læringsopplevelser, medvirker de til at elevene i videregående skole opplever et inkluderende fellesskap i læringsarbeidet. Studieturene medvirker til utvikling og danning, og dette bidrar til at skolene løser det doble oppdraget om utdanning og danning.

Hvilke studieturer definerer skolene som egnet til at kompetansemål kan realiseres på en bedre måte?

Skolene har tradisjon for å gjennomføre studieturer som gir faglig og sosial læring, variasjon, større utbytte av opplæring, tverrfaglig utbytte og danning. Overordnet del gir retning for opplæringen i fag, og presiserer at alle fag skal bidra til å realisere opplæringens formål.

Ved oppstart av nytt skoleår gjennomfører mange skoler **sosialiseringsturer** for nye elever på vg1. I Overordnet slås det fast at «Skolen skal støtte og bidra til elevenes sosiale læring og utvikling gjennom arbeid med fagene og i skolehverdagen for øvrig.»⁴ Sosial læring skjer både i klasserommet og i alle andre aktiviteter i skolens regi. Skolene har ulik tradisjon for hvordan de organiserer disse turene. Noen drar på overnattingstur og andre er på dagstur i nær-området. Kostnaden for en overnattingstur vil være transport og leie av et overnattingssted. Mat kan skolen kreve at elevene selv har med seg. Et estimat for en slik tur er om lag 30.000 kroner for en klasse på 30 elever med to lærere.

⁴ Udir (2020): Overordnet del. Sosial læring og utvikling. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsippfor-laring-utvikling-og-danning/sosial-laring-og-utvikling/>

Det er flere skoler som har organisert en tverrfaglig tur til Oslo på vg3, og dette har vært et tilbud for elever som har programfagene **rettslære, politikk og menneskerettigheter og sosialkunnskap**. Formålet med turen var koplet til flere kompetansemål i disse fagene. I tillegg kan skolene argumentere for turen ut fra verdier i formålsparagrafen: «opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring» og «gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den einskilde si overtyding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte». Program på disse studieturene har variert, eksempel på innhold har vært å besøke Høyesterett, Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter, Senter for menneskerettigheter og elevene har deltatt på Stortingets læringsspill. I tillegg har mange lagt inn kulturelle innslag som teaterbesøk eller byvandring fra øst til vest. Elevene vil ha et annet læringsutbytte ved å besøke Høyesterett eller delta i spørretimen på Stortinget, enn det de får dersom skolen gir opplæringen i disse kompetansemålene i klasserommet. Kostnaden til en slik tur er reise og en overnatting for lærere og elever. For en gruppe på 30 elever og to lærere er kostnaden estimert til 200.000 kroner. Flere skoler bruker muligheten til å søke Stortinget om reisestøtte og deltar på et læringsspill på Stortinget.⁵

De fleste studieforberedende skolene har tradisjon for å gjennomføre studietur for **språkfagene** fransk, tysk og spansk på vg2. Studieturer lar elevene oppleve andre kulturer på nært hold, dermed åpner disse døren til en globalisert verden som er preget av mangfold, ulike verdier og måter å tolke verden på.⁶ Samtidig gir det anledning til refleksjoner rundt elevenes identitet og våre samfunnets grunnleggende verdier. Å bygge opp interkulturell kompetanse⁷, som er et kjerneelement i den nye læreplanen, kan ikke gjøres uten å møte mennesker med en annen kulturell bakgrunn og uten å kunne kommunisere med hverandre. Innspill fra skolene er at elevene er mye mer engasjert i møte med reelle utfordringer, som å planlegge en studietur til Spania. I Statsforvalteren sitt tilsyn finnes flere eksempler på språkturer der skolene bryter med gratisprinsippet. Skolene har basert seg på «frivillige innbetalinger» og «donasjoner», som tolkes som elev- og foresattfinansierte turer. I snitt har disse innbetalingene vært på kroner 7.000 per elev. Per i dag er det ingen skoler som planlegger språkturer, og årsaken er at denne type studietur er utfordrende å gjennomføre for skolene.

⁵ Stortinget (2021). Reisestøtte. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/oversikt-over-omvisninger/besok--og-formidlingstilbud-for-skoler/reisetilskudd-2020/>

⁶ Opplæringsloven. (1997). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (LOV-1998-07-17-61). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

⁷ Udir (2020): Overordnet del. Identitet og kulturelt mangfold. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/opplaringens-verdigrunnlag/1.2-identitet-og-kulturelt-mangfold/?lang=nob>

Kostnaden for en skole å sende en klasse bestående av 30 elever på en femdagers språktur vil ligge på om lag 300.000 kroner.

Skoler som har utdanningstilbud innen idrett, talenter mot toppen og toppidrettslinje har tradisjon for å gjennomføre studieturer i form av **treningsleir i utlandet**. Dette gir elevene mulighet til å oppleve en treningsleir på et nivå som tilsvarer landslagssamlinger. Elevene møter matching i sin idrett i et internasjonalt miljø. Dette skaper et godt fellesskap i elevgruppen og gjør at utbytte av faget blir enda større. Studieturene knyttes til flere kompetansemål, som for eksempel: «gjennomføre systematisk og målrettet trening, og dokumentere og analysere resultatet av denne treningen» og «utforske hvordan aktiviteter, øvelser, trening og konkurranse påvirker motivasjon og ferdighetsutvikling». Overordnet del slår fast at felles referanserammer er viktig for den enkeltes tilhørighet til samfunnet. En studietur kan gi rom for mangfold, og elevene får innsikt i hvordan leve sammen med ulike perspektiver, holdninger og livsanskuelser.⁸ En studietur for en gruppe på 30 elever koster om lag 250.000 kroner med en varighet på en skoleuke.

«Skolen skal legge til rette for læring innenfor de tre tverrfaglige temaene folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap, og bærekraftig utvikling.»⁹ For å realisere dette målet er det mange skoler som gjennomføre **tverrfaglige studieturer**. Et eksempel er en studietur til Tyssedal og Odda for fagene sosiologi og sosialantropologi, historie og fysikk. Det er grunnlaget for en slik tur i flere kompetansemål i hvert av fagene, og eksempel på dette er: «vurdere ulike former for arbeidsdeling og drøfte sammenhenger mellom teknologi, produksjon og samfunnsendringer» (sos.), «presentere viktige demografiske endringer og vurdere årsaker til disse endringene og virkninger av dem for mennesker og samfunn» (historie) og «vurdere ulike påstander og argumentere om energi og klima i samfunnsaktuelle problemstillinger» (fysikk). Denne turen gjennomføres som en dagstur, og har en kostnad på 10.000 kroner for en gruppe på 30 elever.

De yrkesfaglige utdanningsprogrammene arrangerer en rekke studieturer som ikke er obligatoriske i læreplaner, men som gir et godt læringsutbytte. Det gjelder for det første i programfag på Vg1 og Vg2 yrkesfag. Fellesnevneren er **bedriftsbesøk** og besøk til aktuelle praksisplasser i YFF. Her der det snakk om dagsturer og studieturen er gratis for elevene. I

⁸ Udir (2020): Overordnet del. Identitet og kulturelt mangfold. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/opplaringens-verdigrunnlag/1.2-identitet-og-kulturelt-mangfold/?lang=nob>

⁹ Udir (2020): Overordnet del. Tverrfaglige temaer. Hentet fra: <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/tverrfaglige-temaer/>

denne sammenhengen belyses et lite tverrsnitt av kompetansemål tilhørende Vg1 og Vg2 yrkesfag, men i praksis legges nok hovedvekt på YFF og konkretisering av aktuelle lærefag. Skoler dekker utgifter til reiser og kostnaden kan estimeres til 10.000 kroner for en dagstur for 30 elever.

Alle skoler bruker **teater- og kinobesøk** som variert læringsarena egnet for å nå kompetansemål i fag. I tillegg finnes det argumenter for denne type variasjon i formålsparagrafen og Overordnet del. Eleven kan få en helt annen opplevelse ved å se en teateroppsetning av Ibsen, enn hva man kan få ut av å lese tekst i klasserommet. Skolene får rabatter på teater og kino, og billetter for en klasse på teater 30 elever koster 3.600 kroner.

Økonomiske sider ved bruk av studietur

Statsforvalterens tilsyn avdekket brudd på gratisprinsippet på 16 skoler. Samlet innhentet skolene om lag 10 millioner i egen-/foreldrebetaling for å gjennomføre studieturer med overnatting skoleåret 2019/20. At elevene må betale for studieturer, er et brudd på lovverket og dermed i strid med gratisprinsippet.

Fylkesrådmannen har presentert ulike studieturer og de økonomiske sidene ved disse. Statsforvalteren har i tilsynsrapporten gitt pålegg om at studieturer skal være gratis for elevene. Gaver kan gis, men det må være frivillig og ikke sporbart hvem som gir og ikke. Noen skoler har hatt en tradisjon med å arrangere dugnad. Slik Fylkesrådmannen tolker Statsforvalteren, så kan ikke skolene ta initiativ til dugnad. Elevene skal ikke føle noen form for press til å delta på dugnad, og det skal heller ikke være sporbart hvem som deltar. Fylkesmannen ser at kravet om anonymitet er vanskelig å realisere med dagens betalingsordninger, og har derfor bedt skolene innordne sin praksis etter Statsforvalterens pålegg. Dette innebærer at det kun gjennomføres studieturer det er krav om i læreplanene og disse defineres som obligatoriske. Her skal skolen dekke alle utgifter, men kan kreve egenbetaling til mat fra elevene. Innsjuttene fra skolene viser at de obligatoriske studieturene har en kostnadsramme som er betydelig og derfor utfordrende å realisere innenfor skolens budsjett.

Mange skoler ønsker å gjennomføre studieturer som ikke er obligatoriske. Det begrunnes med at de gir faglig og sosial læring, variasjon, større utbytte av opplæring, tverrfaglig utbytte og danning. Dette er en type studieturer som svært mange av skolene har vanskelig for å prioritere innenfor skolens budsjett. Selv om den enkelte studietur ikke er så kostbar, vil det være utfordrende å tilby dette til alle elever i fylket for å sikre et likeverdig tilbud.

Hvordan kan skolene søke støtte til turer?

Fylkesrådmannen har sett på skolenes økonomiske utfordringer ved å gjennomføre studieturer som ledd av opplæringen innenfor gratisprinsippet. Det finnes programmer som skolene kan ta del i, men det krever et langsiktig og heller omfattende arbeid før en studietur kan realiseres.

Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høgare utdanning (DIKU) har laget en handlingsplan for hvordan en skal øke norsk deltakelse i Erasmus+ programmet, og denne kan ses i sammenheng med Rogaland fylkeskommune sin strategi for internasjonalisering.

Erasmus+ er et program i regi av EU. 2021 markerer begynnelsen på en ny 7-års programperiode for Erasmus+. Den store endringen for denne programperioden er mulighet for akkreditering, som er en forenkling av søknadsprosessen og gir skolene godkjenning for hele programperioden. Den økonomiske ordningen er fleksibel, i at skolen får en sum penger og bestemmer hvordan (innenfor rammene i akkrediteringen) disse brukes. Ordningen er for både yrkesfag og studieforbereidende, som også er nytt for denne programperioden.

Akkreditering vil føre til større grad av kontinuitet for de som deltar, og den totale arbeidsmengden blir mindre. Den beste måten skoler kan delta i Erasmus+ på er langsiktige prosjekter, som gir mulighet for å utvikle og ivareta gode partnerskoler, institusjoner eller organisasjoner i utlandet. Alle internasjonale programmer bør være langsiktige investeringer for skolene, det er den beste måten å få til kontinuitet.

Konklusjon

Studieturer legger grunnlag for å realisere kompetansemålene i fag, og for personlig utvikling og vekst for elevene. Det er lett å finne prinsipielle argumenter for hvorfor bruke studietur som ledd i opplæringen. De økonomiske sidene ved bruk av studieturer er utfordrende for skolene. Det er krevende å gjennomføre obligatoriske turer innenfor skolenes budsjettrammer og som samtidig er i tråd med gratisprinsippet. Det er lite rom for å arrangere andre typer studieturer.

Forslag til vedtak

Fylkesrådmannen ber om at saken tas til orientering.

Kilder

Forskrift til opplæringslova (FOR-2006-06-23-724). Hentet fra

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724>

Kunnskapsdepartementet (2021) Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

Opplæringsloven. (1997). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (LOV-1998-07-17-61). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

Statsforvalteren i Rogaland (2021) *Tilsynsrapport. Gratisprinsippet i vidaregåande opplæring – Rogaland fylkeskommune*

Stette, Ø. (red.) (2019). *Opplæringslova og forskrifter. Med forarbeider og tolkninger 2019-20*. Pedlex, Oslo

Stortinget (2021). *Reisestøtte*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/oversikt-over-omvisninger/besok--og-formidlingstilbud-for-skoler/reisetilskudd-2020/>

Utdanningsdirektoratet (Udir). «Gratisprinsippet i skolen». Hentet fra <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/gratisprinsippet/>

Udir (2020): Overordnet del. Tverrfaglige temaer. Hentet fra: <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/?lang=nob>

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Ungdommens fylkesråds behandling av sak 59/2021 i møte den 29.09.2021:

Behandling

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Håvard Sømme kom med følgende tilleggsforslag:

UFR ønsker at man skal utrede muligheten for dugnad gjennom hele videregående slik at en klasse kan samle inn penger uten behov for ekstra innbetaling fra elevene.

Votering:

Tilleggsforslaget ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Saken tas til orientering.
2. Kostnader til læreplanpålagte studieturer vurderes i budjettet.

UFR ønsker at man skal utrede muligheten for dugnad gjennom hele videregående slik at en klasse kan samle inn penger uten behov for ekstra innbetaling fra elevene.

Fylkesrådet for funksjonshemmedes behandling av sak 69/2021 i møte den 04.10.2021:

Behandling

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Tilleggsforslag fra Torunn Haga, FFO:

3. Fylkesrådet for funksjonshemmede forutsetter at elever med funksjonsnedsettelse inkluderes i klassens studieturer/ekskursjoner.

Votering:

Tilleggsforslaget ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Saken tas til orientering.
2. Kostnader til læreplanpålagte studieturer vurderes i budjettet.
3. Fylkesrådet for funksjonshemmede forutsetter at elever med funksjonsnedsettelse inkluderes i klassens studieturer/ekskursjoner.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2021/48655- 1
Saksbehandler: Anette Aano
Avdeling: Seksjon for fag- og yrkesopplæring

Muligheter for økt bruk av opplæringskontrakter gjennom lærekandidatordningen**Sakens gang**

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
31/2021	30.09.2021	Yrkesopplæringsnemnda
66/2021	04.10.2021	Fylkesrådet for funksjonshemmede
52/2021	05.10.2021	Opplæringsutvalget

Sammendrag

For å kunne gi flere elever mulighet til å benytte seg av lærekandidatordningen mener fylkesrådmannen det er viktig å fortsette med informasjonsarbeidet mot de videregående skolene. Informasjonen bør følges opp av systematisk jobbing med elever som kan være aktuelle for en opplæringskontrakt. Det bør også sikres at alle skolene følger opp og tilegner seg nødvendig informasjon om lærekandidatordningen.

Fylkesrådmannens innstilling

Saken tas til orientering

Yrkesopplæringsnemndas behandling av sak 31/2021 i møte den 30.09.2021:

Behandling

Eirin Sund, LO fremmet et alternativt forslag til innstilling:

Yrkesopplæringsnemnda deler fylkesrådmannens konklusjon om at bruken av opplæringskontrakter gjennom lærekandidatordningen bør utvides.

Votering:

Det alternative forslaget ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Yrkesopplæringsnemnda deler fylkesrådmannens konklusjon om at bruken av opplæringskontrakter gjennom lærekandidatordningen bør utvides.

Fylkesrådet for funksjonshemmedes behandling av sak 66/2021 i møte den 04.10.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Tilleggsforslag fra Torunn Haga, FFO:

Fylkesrådet for funksjonshemmede forutsetter økt satsing på opplæring av instruktører. Det er svært viktig at lærekandidatene blir møtt med forståelse og respekt, for at læresituasjonen blir forutsigbar og trygg.

Votering:

Tilleggsforslaget ble enstemmig vedtatt.

Tilleggsforslag fra Mette Meland Aske, NHF:

For elever med store sammensatte lærevansker vil opplæringskontrakter være et godt valg. Informasjon til denne gruppen før oppstart i videregående skole er viktig. Eget opplæringskontor til elevgruppen som har behov for omfattende individuell tilrettelegging bør vurderes. Et eksempel er Vestfold, Oktav.

Votering:

Tilleggsforslaget ble vedtatt mot en stemme (von Erpecom Vikse, Høyre)

Vedtak

Saken tas til orientering.

Fylkesrådet for funksjonshemmede forutsetter økt satsing på opplæring av instruktører. Det er svært viktig at lærekandidatene blir møtt med forståelse og respekt, for at læresituasjonen blir forutsigbar og trygg.

For elever med store sammensatte lærevansker vil opplæringskontrakter være et godt valg. Informasjon til denne gruppen før oppstart i videregående skole er viktig. Eget opplæringskontor til elevgruppen som har behov for omfattende individuell tilrettelegging bør vurderes. Et eksempel er Vestfold, Oktav.

Eilev Fougner Jansen
fylkesrådmann

Catrine Utne Pettersen
seksjonssjef

Bakgrunn for saken

Fylkesrådmannen er bedt om å beskrive mulighetene for opplæringsavtaler og lære kandidatordning for flere, jfr. OU-sak 34/2020.

Opplæringsutvalget ber om saken forut for behandling av årsbudsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024 som beskriver mulige strukturelle grep, endring i satser og klasseressurser innenfor spesialundervisning. Dette for å avklare hvilken betydning foreslåtte endringer vil få for kvalitet og tilbud. Opplæringsutvalget ønsker også å få vurdert mulighetene for utvidet bruk av opplæringsavtaler og lære kandidatordningen.

Etter en avklaring per telefon med utvalgets leder den 06.09.21, vil saksframlegget begrenses til å drøfte økt bruk av opplæringskontrakter og lære kandidatordningen.

Problemstilling

Per 14.09.2021 har Rogaland fylkeskommune 5107 løpende lærekontrakter. Av disse er 125 opplæringskontrakter. Dette utgjør 2,4 prosent av det totale antall løpende kontrakter. Rogaland fylkeskommune har en lav andel opplæringskontrakter i forhold til flere andre fylkeskommuner.

Hvordan kan bruken av opplæringskontrakter gjennom lære kandidatordningen utvides, slik at flere i Rogaland får mulighet for tilpasset opplæring?

Saksopplysninger

En *opplæringskontrakt* er et alternativ til lærekontrakt, hvor fylkeskommunen, lære kandidat og bedrift/opplæringskontor er kontraktsparter. En *opplæringsavtale* er en avtale med den enkelte videregående skole hvor en elev kan få deler av sin opplæring på Vg1 og/eller Vg2, i bedrift. Bedriften får et mindre økonomisk tilskudd for å inngå en opplæringsavtale. Avtalen reguleres av skolen, og registreres ikke i Vigo. Fylkesrådmannen antar at gjennom et systematisk arbeid, vil flere opplæringsavtaler enn hva som er tilfeller i dag, kunne føre til en opplæringskontrakt.

I denne saken vil Fylkesrådmannen omtale opplæringskontrakter. Fylkesrådmannen vil likevel si noe om opplæringsavtaler, og gi en vurdering av sammenhengen mellom opplæringsavtale og opplæringskontrakt.

Hva er lære kandidatordningen?

Lære kandidatordningen gir grunnkompetanse og mulighet for en skreddersydd opplæring i bedrift til ungdom som har, eller vil få, utfordringer med å oppnå full yrkeskompetanse. Ordningen skal bidra til at flere lykkes med og gjennomfører videregående opplæring. Målet er å tilby en individuelt tilpasset opplæring som gir høyest mulig kompetanse ut fra den enkeltes forutsetninger og behov.

Lære kandidatordningen er et ordinært løp i videregående opplæring på lik linje med lærlingordningen og lære kandidater er i hovedsak underlagt det samme regelverket som gjelder for lærlinger. Lære kandidater tegner både en opplæringskontrakt som regulerer opplæringen og en arbeidsavtale med bedriften som regulerer lønn og arbeidsforhold. Det er mulig å endre status fra lære kandidat til lærling underveis hvis det er ønskelig og realistisk. Etter å ha fullført opplæring i bedrift som lære kandidat, er det også mulig å oppnå fagbrev som praksiskandidat hvis vedkommende har nok relevant praksis

Ungdom som har eller som blir vurdert til å ville få utfordringer med å oppnå full yrkes- eller studiekompetanse, kan legge opp et løp mot grunnkompetanse.

Dette kan være ungdom:

- som har hatt spesialundervisning med avvik fra læreplanverket
- som har manglende karaktergrunnlag eller ikke vurdering ved overgang til opplæring i bedrift
- som har bestått vg1 og vg2, men som etter en samlet vurdering vil ha større utbytte av en tilpasset læreplan i bedrift

Avklaring angående opplæringsløp mot grunnkompetanse skjer mellom elev, foresatte, skole og eventuelt PPT. Utgangspunktet er hovedmodellen i yrkesopplæringen, 2 + 2-modellen, med to år i skole og to år i bedrift. Det er også mulig å legge opp fleksible løsninger. Voksne kan også bli lærekandidat.

En opplæringskontrakt leder til en kompetanseprøve og et kompetansebevis. Det er ingen krav til fellesfag eller programfag for å fullføre og bestå grunnkompetanse med et kompetansebevis.

En tilrettelagt læreplan med utvalgte kompetansemål legges til grunn for opplæringen i bedrift. De utvalgte kompetansemålene utarbeides individuelt og kan endres underveis i opplæringen, ved å legge til, trekke fra eller bytte ut kompetansemål.

Det er per 14.09.2021 125 løpende kontrakter og 38 under er under opprettelse i fagsystemet Vigo. Det er også en rekke kandidater som nå er i prosess med å tegne opplæringskontrakt.

Hvordan jobber Rogaland med lærekandidatene

Noe av det viktigste arbeidet fylkesrådmannen gjør, er å være ute på skolene og informere om ordningen og ha dialog med skolene om de kandidatene de tenker kan være aktuelle for ordningen.

Fylkesrådmannen, ved seksjon for fag- og yrkesopplæring og seksjon for PPT, har i samarbeid hver høst informasjonsmøter ved alle de videregående skolene for å informere om lærekandidatordningen. Disse møtene er viktige for å få en felles forståelse for ordningen og hvem som bør søke seg videre som lærekandidat. Seksjon for fag- og yrkesopplæringen og seksjon for PPT inviterer seg selv til møtene, og det er opp til skolene å ta imot tilbudet. Det er ulikt hvordan skolene organiserer dette, og hvilke representanter fra skolen som er med i møtene. Noen skoler har ikke benyttet seg av tilbudet om informasjonsmøter. Representanter fra fag- og yrkesopplæring og PPT stiller også på informasjonsmøter ved behov, og noen skoler ber om ekstra informasjon utenom den faste runden.

Fylkesrådmannen har tatt initiativ til et nasjonalt nettverk om lærekandidatordningen. Bakgrunnen for dette er at ordningen blir brukt veldig ulikt i de ulike fylkeskommunene. Alle fylkene deltar nå på digitale nettverkssamlinger hver 12 uke. Ved etableringen av et slikt forum hvor ulike deler av ordningen kan drøftes, vil det forhåpentlig på sikt føre til mer lik praksis. En nylig evaluering av nettverket etter 1 års drift, bekreftet at alle var enig i at nettverket var nyttig og det vil videreføres med regelmessige møter.

Fylkesrådmannen mener tett samarbeide med andre instanser er viktig slik at flere kan få mulighet til å fullføre yrkesfaglig opplæring. I den forbindelse er det utarbeidet en samarbeidsavtale med Nav Rogaland. Avtalen bidrar til at ungdommer som har lav verdskapningsdel, eller har andre utfordringer, får prøvd seg ut i en opplæringskontrakt. NAV bidrar med økonomisk støtte til lærekandidaten. Det finnes ulike økonomiske støtteordninger som veileder i Nav vurderer. Fylkesrådmannen deltar ofte i samarbeidsmøter i disse sakene.

Fylkesrådmannen og Nav har halvårlige samarbeidsmøter der avtalen gjennomgås og eventuelt justeres. Disse møtene brukes til å utveksle informasjon og drøfte ulike problemstillinger med avtalen. Begge parter opplever det som meget nyttig.

Fylkesrådmannen har arrangert ulike digitale informasjonsmøter for å spre informasjon om lære kandidatordningen til flere enn de videregående skolene. Et av disse var rettet mot alle som jobber som veiledere i Nav i Rogaland, og dette skapte mange nye henvendelser. Det har også blitt arrangert et webinar rettet mot en bred gruppe mulige samarbeidspartnere. Digitale informasjonsmøter med NAV og andre blir holdt jevnlig ved forespørsel og behov.

Fylkesrådmannen mottar og svarer også på mange henvendelser fra oppfølgingstjenesten (OT), veiledere i NAV, bedrifter, opplæringskontor, foresatte og andre som ønsker informasjon om lære kandidatordningen og/eller drøfting av konkrete saker.

Fra våren 2018 ble lære kandidatordningen søkbar i Vigo for elever fra videregående skole, på lik linje med innsøkingen til lærlingeordningen (sak 2017/23915). Formidling av lære kandidater skjer enten fortløpende gjennom året, eller via innsøking i Vigo innen 1. februar.

For å opprette en opplæringskontrakt er det krav til at eleven er utprøvd i bedriften på forhånd. Elevene prøves via praksisavtaler i skolen, mens andre kandidater prøves ut via arbeidspraksis gjennom NAV. Årsaken til et krav om utprøving, er at lære kandidaten og bedriften skal få bli litt kjent i forkant for der med å kunne vurdere om det kan bli et godt samarbeid og en god opplæring.

De som søker i Vigo har en avgiverskole som har et ansvar for å finne bedrifter som kan være aktuelle lærebedrifter. Fylkesrådmannen har da samarbeidsmøter med skolene som har søkt inn elever til ordningen for å sikre en god overgang. I noen tilfeller, der opplæringskontrakt ikke er mulig, er det skolen som har søkt eleven inn som har ansvar for å følge opp eleven i Vg3 i skole for å få en sluttkompetanse.

Det er betraktelig flere lære kandidater som tegner opplæringskontrakt i løpet av året, enn de som søker seg i Vigo 1. februar.

En brosjyre om lære kandidatordningen ferdigstilles i disse dager. Informasjonen vil ligge på nettsidene til Rogaland fylkeskommune,

Bruk av opplæringsavtaler som inngang til opplæringskontrakter

Bruken av opplæringsavtaler må ses i sammenheng med den opplæringen elevene på yrkesfaglige utdanningsprogram får i skolen, spesielt for elever som har rett på spesialundervisning, enten i egen gruppe eller som grunnkompetanse i ordinær klasse.

Opplæringsloven § 5-1 regulerer elevens rett til spesialundervisning.

Elevar som ikkje har eller som ikkje kan få tilfredsstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbodet, har rett til spesialundervisning.

I vurderinga av kva for opplæringstilbod som skal givast, skal det særleg leggjast vekt på utviklingsutsiktene til eleven. Opplæringstilbodet skal ha eit slikt innhald at det samla tilbodet kan gi eleven eit forsvarleg utbytte av opplæringa i forhold til andre elevar og i forhold til dei opplæringsmåla som er realistiske for eleven. Elevar som får spesialundervisning, skal ha det same totale undervisningstimetalet som gjeld andre elevar, jf. § 2-2 og § 3-2.

For disse elevene er det uttalte målet til fylkesrådmannen at de skal tilegne seg en kompetanse som best mulig vil gjøre dem i stand til å delta i et yrkesaktivt liv etter videregående opplæring.

Muligheten for å bruke en alternativ opplæringsarena er snever, ref Udirs veileder til spesialundervisning. Ifølge veilederen skal opplæringstilbud som gis på en alternativ opplæringsarena være i samsvar med kravene i opplæringsloven med forskrifter, herunder det pedagogiske innholdet og den organisatoriske tilretteleggingen.

Opplæringen som skjer på en alternativ opplæringsarena, er skolens ansvar. Opplæringen skal være sikkerhetsmessig forsvarlig, i dette ligger også at eleven må være underlagt skoleeiers tilsyn.

For elever som begynner i Vg1 og som har rett på spesialundervisning, eller har få forutsetninger for å kunne oppnå karakter i fag på Vg1 og Vg2 nivå, vil lærekandidatordningen være et naturlig mål å sikte mot. Fylkesrådmannen har i flere år jobbet med å styrke innsatsen ut mot skoler, opplæringskontor og bedrift for at flere elever skal få mulighet til å delta i denne ordningen. En del av arbeidet har vært å veilede skole, elever, opplæringskontor og bedrifter i hvordan legge til rette gode opplæringsløp for elevene slik at de på best mulig måte er kvalifisert for lærekandidatordningen.

En bedrift som inngår en opplæringsavtale, vil kunne motta et tilskudd fra skolen for å legge til rette for en god opplæring. Flere bedrifter gir tilskuddet videre som lønnstillegg til veileder i bedrift. Andre tar imot tilskuddet, men betaler ut lønn til eleven som er i opplæringsavtale, tilsvarende tilskuddet de får. Dette kan i mange tilfeller fungere som en god motivasjon.

Formålet med bruken av opplæringsavtalen er at eleven skal komme i posisjon til å inngå en opplæringskontrakt, og bli lærekandidat. Opplæring i alternativ opplæringsarena via en opplæringsavtale, oppleves derfor som en nøkkelfaktor for at eleven skal få tilbud om en opplæringskontrakt av bedrift.

Fylkesrådmannens vurderinger

For å kunne gi flere elever mulighet til å benytte seg av lærekandidatordningen, er fylkesrådmannens vurdering at det er viktig å fortsette med informasjonsarbeidet mot de videregående skolene. Informasjonen bør følges opp av systematisk jobbing med elever som kan være aktuelle for en opplæringskontrakt. Det bør også sikres at alle skolene følger opp, og tilegner seg nødvendig informasjon om lærekandidatordningen. En utvikling av samarbeidet med skolene, for eksempel med krav til deltakelse på møter, kan være en løsning. Dette kan gjøres i samarbeid med rektor eller avdelingsleder på den enkelte skole. Et forslag er at skolene oppnevner en kontaktperson som er hovedansvarlig/koordinator for lærekandidatordningen på sin skole. Personen kan delta i et forum i regi av fylkesrådmannen.

På denne måten kan alle involverte parter i opplæringsavdelingen samkjøres i et mer enhetlig og målrettet arbeid med lærekandidatordningen. Dette kan på sikt føre til at flere elever blir vurdert til lærekandidatordningen og det vil gi flere muligheten til tilpasset opplæring gjennom en opplæringskontrakt.

Samarbeidet med NAV bør opprettholdes og videreutvikles, noe som kan føre til at flere elever/ungdommer kan bli vurdert til å inngå en opplæringskontrakt.

Skolenes bruk av opplæringsavtaler kan utredes nærmere for å sikre at opplæringen har en planlagt sluttkompetanse i form av en opplæringskontrakt. Fylkesrådmannen har per i dag ikke et rapporteringssystem som gir mulighet for å registrere nøyaktig hvor mange opplæringsavtaler som inngås og hvor mange opplæringsavtalene som ender opp i en opplæringskontrakt.

Konklusjon

Fylkesrådmannen mener at bruken av opplæringskontrakter bør og kan utvides. Et styrket samarbeid med de videregående skolene kan gjøre at flere elever blir vurdert som lærekandidater og kan fullføre og bestå videregående opplæring.

Vedtak

Saken tas til orientering.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2021/49820- 1
Saksbehandler: Stian Veland
Avdeling: Seksjon for fag- og yrkesopplæring

**Videregående opplæring i bedrift / lærlingeordningen -
forvaltningsrevisjonsrapport****Sakens gang**

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
34/2021	30.09.2021	Yrkesopplæringsnemnda
57/2021	29.09.2021	Ungdommens fylkesråd
67/2021	04.10.2021	Fylkesrådet for funksjonshemmede
53/2021	05.10.2021	Opplæringsutvalget

Vedlegg:

- 1 Forvaltningsrevisjonsrapporten Videregående opplæring i bedrift - lærlingeordningen

Bakgrunn for saken

Fylkesrådmannen viser til Kontroll- og kvalitetsutvalgets behandling av sak 42/2020 i møte den 15.10.2020, og følgende vedtak:

- Forvaltningsrevisjonsrapporten Videregående opplæring i bedrift / lærlingeordningen tas til orientering.
- Rapporten oversendes fylkesrådmannen for oppfølging av rapportens anbefalinger.
- Kontroll- og kvalitetsutvalget får tilbakemelding innen 15.09.21 om hvordan rapportens anbefalinger er fulgt opp.
- Rapporten oversendes Yrkesopplæringsnemnda og Opplæringsutvalget til orientering.

Vedlagt følger forvaltningsrevisjonsrapporten. Fylkesrådmannens oppfølging av rapportens anbefalinger er oversendt Kontroll- og kvalitetsutvalget innen oppgitt frist.

Fylkesrådmannens innstilling

Rapporten tas til orientering.

Yrkesopplæringsnemndas behandling av sak 34/2021 i møte den 30.09.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Rapporten tas til orientering.

Ungdommens fylkesråds behandling av sak 57/2021 i møte den 29.09.2021:

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Rapporten tas til orientering.

Fylkesrådet for funksjonshemmedes behandling av sak 67/2021 i møte den 04.10.2021:

Behandling

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Vedtak

Rapporten tas til orientering.

Inge Smith Dokken
fylkesrådmann

Eiliv Fougner Janssen
fylkesopplæringssjef

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2021/40225- 1
Saksbehandler: Astrid Apalset Vassbø
Avdeling: Utvalgssekretariat

Evaluering av eldrerådet og fylkesrådet for funksjonshemma**Sakens gang**

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
62/2021	04.10.2021	Fylkesrådet for funksjonshemmede
47/2021	05.10.2021	Eldrerådet
54/2021	05.10.2021	Opplæringsutvalget
55/2021	06.10.2021	Samferdselsutvalget
62/2021	07.10.2021	Regional-, kultur- og næringsutvalget Fylkesutvalget Fylkestinget

Sammendrag

Denne valperioden (nov. 2019 – juni 2021) har 13 saker blitt endeleg vedtatt i tråd med alternative framlegg frå eldrerådet eller fylkesrådet for funksjonshemma. Dei fleste av desse alternative framlegga kom frå fylkesrådet for funksjonshemma. Det er mykje lettare å plukke politiske saker som skal opp som er aktuelle for fylkesrådet for funksjonshemma enn for eldrerådet.

Saka viser korleis samansetjinga av desse råda kan ha noko å seie for gjennomslagskrafta i den politiske prosessen. Det vert òg peika på at ei involvering av rådsmedlemmer gjennom planprosessar og deltaking i referansegrupper ville gje råda større påverknad enn berre ved vanleg behandling av saker i rådsmøta i forkant av utvalsmøta.

Fylkesrådmannens innstilling

Evalueringa av eldrerådet og fylkesrådet for funksjonshemma vert tatt til orientering.

Fylkesrådet for funksjonshemmedes behandling av sak 62/2021 i møte den 04.10.2021:

Behandling

Felles alternativt forslag til vedtak fra fylkesrådet for funksjonshemmede:

Leder for eldrerådet bør være politisk utnevnt på lik linje med Fylkesrådet for funksjonshemmede og ber om at dette blir tatt opp ved neste revisjon av "Ansvar og myndighet i Rogaland".

Votering:

Det alternative forslaget ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Leder for eldrerådet bør være politisk utnevnt på lik linje med Fylkesrådet for funksjonshemmede og ber om at dette blir tatt opp ved neste revisjon av "Ansvar og myndighet i Rogaland".

Eldrerådets behandling av sak 47/2021 i møte den 05.10.2021:

Behandling

Vedtak

Inge Smith Dokken
fylkesrådmann

Harald Eide Ellingsen
fagleiar

Bakgrunn for saka

Lisbeth Vikse (H) ba i ein interpellasjon i fylkestingsmøtet juni 2021 om ei evaluering av eldrerådet og fylkesrådet for funksjonshemma. Fylkesordføraren stadfesta i sitt svar at det ville kome ei slik evaluering hausten 2021.

Problemstilling

Det er lovfesta i kommunelova §5-2 at fylkeskommunane skal ha eit eldreråd og eit råd for personar med nedsett funksjonsevne. I forskrifta om dei rådgjevande organa står det i §4 at «Kommunen eller fylkeskommunen kan opprette ett felles råd for eldre og personar med funksjonsnedsettelse dersom det ut i frå lokale forhold er nødvendig.» Ei endring i rådsstrukturen er ikkje opp til diskusjon i denne saka.

Hovudoppgåva til politiske råd er å *gje råd* til dei som har endeleg avgjerdsrett, nemleg dei politiske utvala, fylkesutvalet eller fylkestinget. Råda skal gå gjennom sakene tidleg i prosessen og vurdere kva verknad ulike vedtak vil ha for personar råda representerer, nemleg ungdom, eldre eller personar med nedsett funksjonsevne. Råda kan fatte alternative framlegg til vedtak som det er opp til medlemmene i dei politiske utvala om dei vil fremje når saka er oppe til behandling der.

I ei evaluering av politiske råd er det naturleg å sjå på kva gjennomslag råda har i saker dei har hatt oppe. Denne saka vil difor presentere i kva grad eldrerådet og fylkesrådet for funksjonshemma har vedtatt alternative framlegg til vedtak – og om desse vedtaka har blitt fremja og vedtatt i politiske råd eller utval som har endeleg vedtaksrett.

I tillegg vil det bli drøfta om samansetjinga av råda kan ha noko å seie for den politiske gjennomslagskrafta desse råda har.

Ungdommens fylkesråd vil ikkje bli evaluert i denne saka.

Saksopplysningar

Ved ein rask gjennomgang av sakene som har vore oppe denne valperioden, er det 13 saker som har blitt endeleg vedtatt i tråd med alternative framlegg som er vedtatt i desse to råda. To av desse sakene hadde alternative framlegg som var vedtatt i begge råda. Ei sak hadde eldrerådet (ER) uttalt seg om og resten (10 saker) kom frå fylkesrådet for funksjonshemma (FRF).

Etter at fylkeskommunen mista ansvaret for helsesaker har det blitt mange færre saker som er direkte relevante for eldre. Eldrerådet har på jamnen færre saker på saklista enn fylkesrådet for funksjonshemma. Dette kan forklare litt av grunnen til at det er så mange fleire saker med alternative vedtak frå fylkesrådet for funksjonshemma som blir endeleg vedtatt.

Det er òg interessant at desse alternative framlegga til vedtak vart gjort i opplæringsutvalet, regional-, kultur- og næringsutvalet (RKNU), fylkesutvalet og fylkestinget som alle er representert i dei to råda. Råda har ingen medlemmer som sit i samferdselsutvalet. Dette kan vere ein grunn til at ingen av dei alternative framlegga frå råda i samferdselssaker vart vedtatt vidare.

Fleire av rådsmedlemmene har oppgåver i tillegg til sjølve rådsmøta. Eldrerådet har vore representert både i «Leve hele livet»-arbeidet som vert styrt av statsforvaltaren og i arbeidsgruppa til Tannhelse Rogaland som arbeidde med klinikkstrukturen. Fylkesrådet for funksjonshemma har hatt representantar i ei nettverksgruppe for offentleg transport. Dette inneber at råda har innverknad på anna arbeid enn berre dei politiske sakene som dei behandlar i møta.

Samansetjinga av råda

I «Ansvar og myndighet i Rogaland fylkeskommune» står reglementa for dei ulike råda.

Fylkesrådet for funksjonshemma har ni medlemmer; tre frå fylkeskommunens politiske organ og seks oppnemnt etter framlegg frå funksjonshemma sine organisasjonar i fylket. Her står det at «Rådet (FRF) velger selv leder og nestleder blant medlemmene.» I praksis har det vore ein politisk oppnemnt leiar i dette rådet dei siste periodane, og dette vervet har vore ein del av forhandlingane ved fordeling av verv etter valet.

Eldrerådet har sju medlemmer, tre folkevalde og fire oppnemnt etter forslag frå fylkespensjonistforeiningane. I reglementet står det at minst ein av medlemmene skal sitje i fylkestinget, fleirtalet i rådet skal vere alderspensjonistar, og at rådet sjølv vel leiar og nestleiar mellom alderspensjonistane. Retningslinene seier altså ikkje at leiar/nestleiar må vere frå pensjonistforeiningane, det kan vere politisk valde pensjonistar. Praksisen dei siste periodane er likevel at det er personar oppnemnte frå pensjonistforeiningane som har vore leiarar/nestleiarar i eldrerådet.

I den nasjonale forskrifta om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, personar med funksjonsnedsetjing og ungdom står det at «Rådene velger selv sin leder og nestleder blant medlemmene.» Reglementet for eldrerådet som seier at leiar/nestleiar i eldrerådet skal vere alderspensjonist er altså smalare enn den nasjonale forskrifta på dette punktet.

Etter valet i 2019 var det berre ein person i eldrerådet som hadde sitte der før, seks var heilt nye. Av dei ni i fylkesrådet for funksjonshemma hadde fire vore med tidlegare.

Eldrerådet har ingen medlemmer som sit i fylkesutvalet (FU), men eitt medlem som sit i eit hovudutval og i fylkestinget. Alle dei tre politisk valde i fylkesrådet for funksjonshemma sit i eit hovudutval og fylkestinget, to av dei er i tillegg utvalsleiarar og sit i fylkesutvalet.

Eldrerådet har møte same dag som opplæringsutvalet, det er difor ikkje praktisk mogeleg å ta vidare vedtak frå eldrerådet i dette utvalet. Fylkesrådet for funksjonshemma har møtedag måndag i utvalsveka, så deira protokoll kjem opp i alle utvala.

Fylkesrådmannens vurderingar

Det siste halvanna året har 13 saker blitt fatta i tråd med innspel frå dei to råda. Dette tilseier at råda har ein funksjon med å vurdere saker og fremje alternative framlegg til vedtak.

Fylkesrådet for funksjonshemma har ein større portefølje enn eldrerådet med alle bygg som skal vere universelt utforma, opplæring for alle mm. Eldrerådet har færre saker som går direkte på eldre, ei stor endring etter at sjukehusa og sjukeheimane gjekk ut av fylkeskommunen sitt ansvarsfelt. Dette kan forklare litt av skilnaden i kor mange vedtak frå dei to råda som har gått vidare.

Det er viktig for alle råd å ha personar som løftar deira syn og fremjar alternative forslag til vedtak vidare i dei utvala som har avgjerande mynde. I alle politiske saker ligg vedtaka frå tidlegare behandlingar med i saksframlegga, og alle politikarar står fritt til å fremje desse vidare. Det ser likevel ut til at nye framlegg til vedtak frå desse råda berre har blir tatt vidare i dei organa som har representantar òg i eldrerådet eller fylkesrådet for funksjonshemma.

Leiaren i fylkesrådet for funksjonshemma er politisk utnemnt. Kanskje hadde det vore lettare å få fremja eldrerådet sine framlegg vidare dersom leiaren her òg var ein politisk valt person som hadde verv i utval med vedtaksansvar. Det ligg til rette for dette i retningslinjene.

Det er nesten alltid med minst ein frå administrasjonen som arbeider med universell utforming med på møta i fylkesrådet for funksjonshemma. Slik er rådet alltid oppdatert på kva som rører seg på det feltet. Begge råda har hatt stor nytte av å ha besøk av personar frå administrasjonen til å fortelje om sitt arbeid på ulike felt, gjerne i samband med politiske saker som er oppe. Det kan òg vere at dei som skriv politiske saker vil ha dette i mente ved utforming av saker og framlegg til vedtak, og at råda også på denne måten har ein funksjon i fylkeskommunen.

I lovverket står det tydeleg at desse medverknadsorgana skal gje råd, noko som er lettast om råda er invitert med tidleg i dei ulike prosessane. Både eldrerådet og fylkesrådet for funksjonshemma har i fleire saker etterspurt å bli invitert inn i planarbeid og referansegrupper for å kunne peike på særskilde behov tidleg i prosessane.

Konklusjon

Fylkesrådet for funksjonshemma og eldrerådet er ulike. Det er lettare å finne saker som skal opp politisk som angår personar med nedsett funksjonsevne enn eldre. Det er òg lettare for ein politikar å fremje eit framlegg frå eit utval der han/ho sjølv har deltatt i diskusjonen.

Det er lovfesta at fylkeskommunen skal ha desse råda, og i 13 politiske saker har vedtaka blitt i tråd med alternative forslag frå råda. I tillegg er råda representert i anna relevant arbeid uavhengig av sjølve møta. Dette er det vanskeleg å vurdere verdien av.

Truleg hadde råda fått endå meir å seie for endelege avgjerder dersom dei vart aktivt invitert med i utarbeiding av saker og planar.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.